

AZ EGÉSZSÉGTURISZTIKAI FEJLESZTÉSEK GAZDASÁGI HATÁSAI MAGYARORSZÁGON

Írta: dr. Mundruczó Györgyné főiskolai docens, témavezető
dr. Szennyessy Judit tanszékvezető főiskolai tanár

2005. január

Tartalomjegyzék

TARTALOMJEGYZÉK	2
1 BEVEZETÉS	4
2 A TURIZMUS GAZDASÁGI HATÁSAI	5
2.1 A turizmus növekedése	5
2.2 A turizmus gazdasági hatásai vizsgálatának lehetséges irányai	5
2.2.1 A turizmus gazdasági hatásainak főbb területei és szintjei	6
2.2.2 Jövedelemhatás	7
2.2.3 Munkahelyteremtő hatás	8
2.2.4 Beruházások ösztönzése	9
2.2.5 A fizetési mérlegre gyakorolt hatás	9
2.2.6 Multiplikátorhatás	10
2.2.7 Nemzetgazdasági szintű összefüggések	10
2.2.8 A turizmus gazdasági hatásai a fogadóhelyen	11
2.3 A turizmus teljesítményének mérése	12
3 KUTATÁS MÓDSZERTAN	13
3.1 A kutatás célja	13
3.2 A kutatás módszere	14
3.3 A minta jellemzői	15
3.3.1 A lakossági minta	15
3.3.2 Vállalkozói minta	16
3.4 Módszertani kiegészítések	16
4 A KUTATÁSI EREDMÉNYEK ÖSSZEFOGLALÁSA	18
4.1 A kutatási feladat felvázolása	18
4.2 A kutatásba bevont települések főbb jellemzői	20
4.3 Az egészségturisztikai beruházások gazdasági hatásai	21
4.3.1 Egészségturisztikai beruházások 2001-2003-ban	21
4.3.2 Beruházási multiplikátorhatás	23
4.3.3 Az egészségturisztikai beruházások hozzájárulása a GDP-hez	24
4.3.4 Az egészségturisztikai beruházások hatása az államháztartási bevételekre	25
4.4 Az egészségturisztikai létesítmények üzemeltetésével összefüggő gazdasági hatások	27
4.4.1 Árbevétel	28
4.4.2 Államháztartási bevételre gyakorolt hatás	29
4.4.3 Munkahelyteremtő hatás	31
4.4.4 Vállalkozásösztönző hatás	32
4.4.5 Az önkormányzati bevételekre gyakorolt hatás	37

4.4.6	Az egészségturisztikai létesítmények látogatóforgalmának alakulása	38
4.5	Összefoglaló	46
5	FORRÁSJEGYZÉK	50
6	MELLÉKLET	51
6.1	A Széchenyi Terv nyertes egészségturisztikai pályázatai	51
6.2	Lakossági kérdőív	61
6.3	Vállalkozói kérdőív	61
6.4	Mélyinterjú vázlat – ET létesítmény	61
6.5	Mélyinterjú vázlat - Önkormányzat	61

1 Bevezetés

A 2001. január 15-én meghirdetett Széchenyi Terv egészségturizmus fejlesztési programja nyertes pályázatainak sorsáról csak kevés információk van,¹ az elkészült objektumok üzemelési jellemzőiről és hatásairól pedig lényegében semmilyen adattal nem rendelkezünk.²

A Gazdasági és Közlekedési Minisztérium nyilvántartása szerint az egészségturisztikai fejlesztések nyertes pályázatainak száma több mint 100, és a beruházások kb. 70 településen valósultak, illetve valósulnak meg.

A nyertes pályázatok nem csak a fejlesztésekhez nyújtott állami támogatások nagyságrendje (kb. 30 milliárd Ft) miatt érdemelnek figyelmet, hanem azok közvetlen és közvetett gazdasági hatásai miatt is.

A Széchenyi Terv által támogatott egészségturisztikai projektek közül 2003 végén már 34 projekt üzemelt, 2004-ben pedig további 33 új/megújult egészségturisztikai létesítmény³ fogad látogatókat.

A Széchenyi Terv egészségturizmus fejlesztési programja Magyarország turisztikai kínálatának színvonalát, területi szerkezetét jelentősen megváltoztatta. Az állami támogatásoknak köszönhetően olyan településeken is történt fürdőfejlesztés (esetenként ún. zöldmezős beruházás) és wellness szálloda építése, ahol eddig a turisztikai attrakciók és az infrastruktúra hiánya miatt nem volt jellemző a turizmus.

Az egészségturisztikai fejlesztések legfontosabb feltételezett hatása az volt, hogy a fürdőfejlesztések turisztikai attrakciókként növelik az adott települések (és Magyarország) turisztikai vonzerejét és további turisztikai beruházásokat ösztönöznek. A kínálatfejlesztés e formája csökkenti a nemzetközi és belföldi turisztikai kereslet területi, és időbeni koncentrációját, és hozzájárul a turizmus kedvező gazdasági hatásainak felerősítéséhez.

A Polgári Magyarországért Alapítvány által támogatott kutatás azt vizsgálja, hogy az egészségturisztikai fejlesztések milyen gazdasági hatásokkal járnak a fogadóhelyeken és nemzetgazdaságilag.

A kutatás – a fenti célokkal összhangban - nem foglalkozott az egészségturisztikai létesítmények műszaki paramétereivel, a létesítmények üzemeltetésének gazdálkodási és értékesítési jellemzőivel, a vállalkozások költség-haszon összefüggéseivel.

¹ A Gazdasági és Közlekedési Minisztérium nyertes egészségturisztikai pályázatainak listája, a 2003. év végéig átadott létesítmények megjelölésével, a tanulmány 5.1 mellékletében található.

² Ismereteink szerint 2004-ben a FLORENO Gazdasági Tanácsadó Kft. közbeszerzési pályázat keretében - a GKM megbízásából - kutatást végzett „Az egészségturisztikai vonzerők és kapcsolódó szálláshely-fejlesztési pályázatok pénzügyi és szakmai szempontú hatásvizsgálata” tárgykörben, ám ennek eredményeit még nem ismerjük.

³ Forrás: GKM

2 A turizmus gazdasági hatásai

2.1 A turizmus növekedése

A 20. sz. második felétől kezdődően a turizmus világméreteiben az egyik legdinamikusabban fejlődő gazdasági tevékenység. 2002-ben a turizmus szektor 1201,3 milliárd USD-ral járult hozzá a világgazdaság GDP-jéhez, a turizmusban foglalkoztatottak száma 67,4 millió fő volt (közvetlen hatás).⁴

A WTTC előrejelzése szerint a turisztikai kereslet 2010-re eléri a 8.5 billió USD-t. Az 1990-es években a nemzetközi turistaérkezések évenkénti átlagos növekedési üteme 4,2 %, a devizabevételek átlagos növekedési üteme (USD-ben) 6,4 % volt.⁵ A belföldi turisztikai kereslet évenkénti átlagos növekedésére vonatkozóan nincsenek világ-összesen adataink, de biztonsággal állíthatjuk, hogy legfeljebb pozitív irányban tér el a nemzetközi növekedési ütemtől. A 2001. szeptember 11.-i terrortámadás, továbbá a gazdasági recesszió miatt a nemzetközi turisztikai kereslet növekedése ugyan átmenetileg megtorpant, de 2003-ban már +3,4% volt, és 2004-re +4,0% várható keresletnövekedést prognosztizáltak.⁶

Az elmúlt évtizedek tapasztalatai azt mutatják, hogy a világgazdasági problémák (energiaválság, gazdasági recesszió, pénzügyi nehézségek), vagy a politikai konfliktusok (helyi háborúk, terrortámadások), illetve a természeti katasztrófák (földrengés, árvíz) csupán átmenetileg és helyileg befolyásolják negatívan a turizmus alakulását. E hatások néhány év alatt megszűnnek, s a turizmus (keresleti, kínálati) trendjei hosszabb távon növekvő tendenciákat mutatnak.

A tanulmány e fejezetében rövid összefoglalót adunk a turizmus gazdasági hatásairól és annak mérési lehetőségeiről. Az egészségturisztikai fejlesztések gazdasági hatásairól a tanulmány II. kötet első fejezetében írunk részletesen, az összefoglaló tanulmányban csak röviden utalunk ezekre az összefüggésekre.

2.2 A turizmus gazdasági hatásai vizsgálatának lehetséges irányai

A turizmus gazdasági hatásait több megközelítésben vizsgálhatjuk. A nemzetgazdaság más ágazataihoz hasonlóan, a turizmus gazdasági hatásait is elsősorban azokon a helyeken (országban, régiókban, településeken) vizsgáljuk, ahol a turizmus lebonyolódik és gazdasági aktivitást generál. Ezeket a helyeket turisztikai desztinációknak, fogadóhelyeknek nevezzük.

A fogadóhelyen a turizmus gazdasági hatásait több megközelítésben vizsgálhatjuk:

- A hatások főbb területei szerint:
 - Jövedelemhatás
 - Munkahely teremtő hatás
 - Államháztartási bevételekre gyakorolt hatás
 - Beruházás ösztönzése
 - Vállalkozások ösztönzése
 - Fizetési mérlegre gyakorolt hatás

⁴ Forrás: WTTC (World Travel and Tourism Council)

⁵ Forrás: WTO (World Tourism Organisation)

⁶ WTO World Tourism Barometer, Volume 2, No 1, January 2004.

- A desztináció típusa szerint:
 - o Országos (nemzetgazdasági)
 - o Regionális
 - o Helyi hatások
- A hatások jellege (szintjei) szerint:
 - o Közvetlen
 - o Közvetett
 - o Gerjesztett (multiplikátor) hatások
- Jövedelemtulajdonosok szerint:
 - o Vállalkozó
 - o Munkavállaló
 - o Önkormányzat
 - o Állami költségvetés

A felsorolt tényezők közül most – a kutatási témánknak megfelelően – az egyes hatás területek főbb jellemzőit, valamint a nemzetgazdasági illetve helyi szinten jelentkező gazdasági hatásokat részletesen is bemutatjuk.

2.2.1 A turizmus gazdasági hatásainak főbb területei és szintjei

A fogadóhelyeken a turizmus gazdasági hatásait általában négy, jól elkülöníthető területen számszerűsíthetjük.⁷ Ezek a következők:

- Jövedelemhatás
- Foglalkoztatásra gyakorolt hatás (munkahelyteremtés)
- Beruházás- és fejlesztés ösztönzése
- Fizetési mérlegre gyakorolt hatás – nemzetközi turizmus esetén.

A fenti hatásokat makrogazdasági - és a d) kivételével - egy-egy településen, illetve mikro-gazdasági megközelítésben egyaránt vizsgálhatjuk. A makrogazdasági hatások számszerűsítése a nemzetközileg alkalmazott módszer, a turizmus szatellit számlarendszer segítségével⁸ történik, amely Magyarországon jelenleg még csak becsült adatokat biztosít a felhasználók számára.

Nemzetgazdasági (és helyi) megközelítésben a turizmus gazdasági hatásainak három szintje van⁹:

1. Közvetlen hatás. Ez a legnyilvánvalóbb hatás, amelynek nagyságát a turisták költségével közvetlenül kapcsolatos kibocsátás, jövedelem, foglalkoztatás, kormányzati/önkormányzati adóbevételek és az import közvetlenül befolyásolja. A szakirodalom ezt a hatást ún. „első kör-hatás”-nak nevezi, amely a turistákkal közvetlen üzleti kapcsolatban lévő szolgáltatásnyújtóknál, termék előállítóknál jelentkezik.
2. Közvetett hatás. Ez az ún. második körben megjelenő hatás, amely azoknál a vállalkozásoknál, szervezeteknél jelentkezik, amelyek a turistákkal közvetlen üzleti kapcsolatban lévő szolgáltatók számára nyújtanak szolgáltatásokat, értékesítenek árukat.

⁷ Tribe, J: The Economics of Leisure and Tourism, BH 1999, 2nd Edition, pp. 271-296

⁸ A turizmus szatellit számla a turizmus makrogazdasági hatásainak bemutatására alkalmas statisztikai adatbázis összeállítását, valamint az erre az adatbázisra alapozva a turizmus jövőjére vonatkozó hatásvizsgálatok, modellek kidolgozását biztosítja.

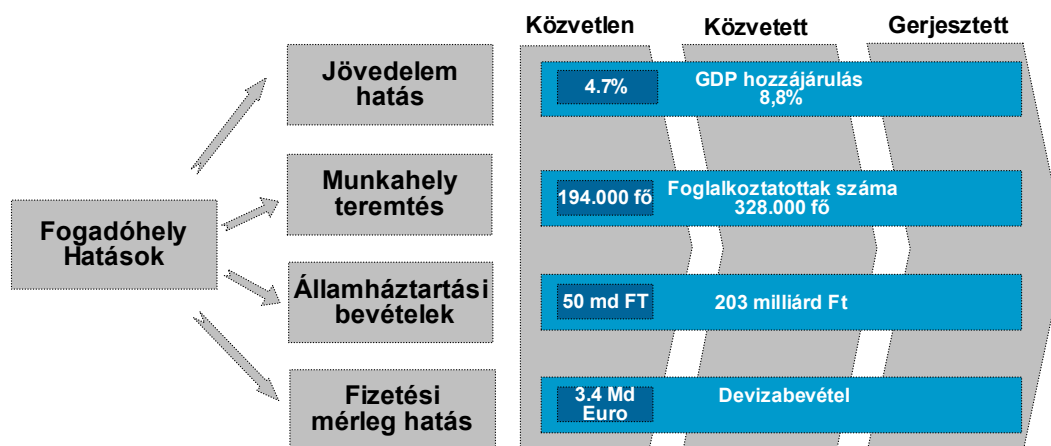
⁹ Witt-Mouthino: Tourism Marketing and Management Handbook, Prentice Hall, 1989, pp. 223

Értelemszerűen ezeknek a szolgáltatóknak, szervezeteknek is vannak beszállítóik, üzleti partnereik, amelyek tevékenységeit a turizmus növekedése, vagy csökkenése befolyásolja.

3. Gerjesztett hatás. A turisztikai bevételek körforgása a gazdaságban további közvetlen és közvetett jövedelmet teremt, amelyet a turizmus multiplikátor hatásaként ismerünk.

A három fokozatban jelentkező hatás makroszintű mérésének jó módszere az ún. input-output analízis, amelyet leggyakrabban az Ágazati Kapcsolatok Mérlege segítségével végeznek el.

A gazdasági hatások területeit és szintjeit – a 2002-es évre vonatkozó, legfrissebb publikált magyarországi adatok feltüntetésével¹⁰ - az 1. sz. ábra szemlélteti.

1. ábra: A turizmus gazdasági hatásai

2.2.2 Jövedelemhatás

A turizmusból származó közvetlen bevételek a turisztikai kínálat piaci szereplőjéhez jutnak. A bevételek egy részét a piaci szereplők a turisztikai termékek (szolgáltatások) „előállításához” szükséges javak vásárlására fordítják, másik része a piaci szereplők jövedelmét alkotja.

A turizmus bevételeiből a piac szereplői **közvetlenül** három formában jutnak jövedelemhez:

- a) Munkavállalói jövedelem (szálloda, egyéb szálláshelyek, vendéglátóhelyek, a turistákat kiszolgáló közlekedési vállalkozások, kereskedelmi üzletek, utazási vállalkozások, tourinform irodák, kulturális rendezvények, gyógy- és élményfürdők alkalmazottai, stb.).
- b) Vállalkozói jövedelem (a fent említett vállalkozások profit, bérleti díj, kamat bevételei, stb.)
- c) Kormányzati és önkormányzati bevételek (a turisták, és az a) és b) csoport által befizetett adók járulékok, illetékek).

A turizmus jövedelemtermelésével összefüggő közvetett hatások körébe a beszállítók és a turizmussal komplementer kapcsolatban álló vállalkozások árbevétele, a vállalkozói nyereség, a foglalkoztatottak bére, az így keletkező államháztartási bevételek és mindezek gerjesztett hatásai tartoznak. Ezeket együttesen a turizmus multiplikátor hatásainak tekinthetjük.

¹⁰ Forrás: GKI tanulmány: A turizmus makrogazdasági szerepe, Turisztikai Hivatal rendkívüli hírlevele, 2004. november 30.

2.2.3 Munkahelyteremtő hatás

A turisztikai termékek szolgáltatás-jellege miatt a turisztikai szektor közvetlen élőmunka igénye relatíve nagy. Ez elsősorban a betanított munkaerő (londiner, konyhai kisegítő, takarító személyzet) és a szakmunkát végzők (szakácsok, felszolgálók, műszaki karbantartók, stb.) körében, továbbá a felsőfokú végzettséget igénylő front office, igazgatási, értékesítési, idegenvezető, hostess, utazási ügyintézői, stb. munkakörökre jellemző.

A turizmus munkahelyteremtő hatása a turisztikai kereslet által determinált. Minél nagyobb a turistaforgalom, annál több alkalmazottra van szükség a személyi szolgáltatások miatt. Jóllehet a technológiai, az informatikai fejlesztések, és az automatizálás miatt csökken a turisztikai vállalkozások fajlagos (egységnyi árbevételre jutó) létszáma, de továbbra is érvényes az, hogy a turisztikai munkahelyek létesítése jóval alacsonyabb ráfordítást igényel, mint a gazdaság egyéb területein. Nem véletlen, hogy a magasabb munkanélküliségi rátával küzdő országok – gazdasági fejlettségüktől függetlenül – gyakran a turizmus fejlesztésében látják annak csökkentési lehetőségét.

A turizmus közvetlen munkahelyteremtő hatásának egyik legegyszerűbb mérése, amikor a turisztikai szolgáltatási szektor (pl. szállodák és egyéb kereskedelmi szálláshelyek, a fogadóhelyeken működő vendéglátó egységek, utazási vállalkozások, rekreációs és kulturális szolgáltatók) munkahelyeinek számát vesszük figyelembe. A közvetlen munkahelyek száma azonban korántsem mutatja a turisztikai szektor munkahelyteremtő hatását. Ennek fő oka, hogy a 90-es évek óta - a termelékenység fokozása és a hatékonyabb költséggazdálkodás miatt - a turisztikai szektor vállalkozásaira (is) egyre jellemzőbb az ún. outsourcing (szolgáltatások kiszervezése) tevékenység (ami a turizmus közvetett gazdasági hatásainak tárgykörébe tartozik). Így pl. a műszaki karbantartás, mosás, takarítás, biztonsági szolgálat, parkgondozás, stb. területén dolgozók többnyire nem a turisztikai vállalkozások munkavállalói, hanem az említett tevékenységekre szakosodott cégek alkalmazottai, ugyanakkor fő tevékenységük a turisták részére nyújtott szolgáltatásokhoz kapcsolódik.

A turisztikai szektorra (különösen az üdülőterületeken), jellemző az idénymunka. Az idénymunka egyszerre vált ki pozitív, illetve negatív hatást a vizsgált területen. Előnyös az idénymunka pl. a diákok számára, ugyanakkor gondokat jelent a településen élő munkaképes lakosságnak. A szezonális csökkenti a vállalkozások bérköltségét, mivel a kereslet ingadozásainak megfelelően rugalmas létszámgazdálkodásra van lehetőség.

A turizmus foglalkoztatásra gyakorolt hatásaival összefüggésben meg kell említeni a turisztikai szektor foglalkoztatási szerkezetét. Fontos jellemző, hogy a turizmus szektorban jelentős a betanított munkát végzők száma, ami pl. magas munkanélküliséggel rendelkező településeken nyújt jó munkalehetőséget elsősorban a középfokú, illetve az alacsonyabb iskolai végzettségűek számára.

Magyarországon a turisztikai munkahelyek társadalmi presztízse – különösen kisebb településeken - még viszonylag magas. Az idegen nyelvtudással rendelkező fiatal pályakezdők, a nők, szívesen vállalnak munkát a turisztikai szolgáltatóknál. A közvetlen vendégkapcsolat, a kulturált munkakörülmények, az alacsony bérek ellenére vonzóvá teszik a szállodák, termálfürdők, utazási irodák állásánálait.

Összefoglalva, a turizmus hatása a foglalkoztatásra a fogadóterületeken mennyiségileg (munkahelyek száma) és minőségileg (életkor szerinti összetétel, kvalifikáció, átképzési lehetőség, attraktív munkahelyek) egyaránt pozitív. Kisebb városokban gyakran szinte az egyetlen ágazat,

amely a fiatalok számára esélyt teremt az otthon maradásra, így a turizmus lakosságmegtartó szerepe felértékelődik.

2.2.4 Beruházások ösztönzése

A turizmus **két úton** ösztönzi a beruházásokat a fogadóterületen. Az **egyik** a közvetlen turisztikai célú beruházás. A turisztikai célú beruházások között vannak olyanok, amelyek vonzerőt jelentenek a kereslet számára, például a fürdőberuházás, wellness szálloda építése, illetve amelyek a tartózkodás feltételeit teremtik meg, pl. panzió, kemping, étterem, stb. Ezek a beruházások egymással is szoros kapcsolatban vannak. Egy termálfürdő építése, rekonstrukciója, bővítése például szinte minden esetben szállodák, panziók és éttermek építését, korszerűsítését eredményezi az adott településen és közvetlen környezetében. Ezekben az esetekben a beruházók általában a magánszektorból kerülnek ki, gyakran az ország más területeiről, esetleg külföldről.

A turisztikai beruházások a fogadóhelyen gazdasági előnyökkel és hátrányokkal is járnak. Előny a beruházások munkahelyteremtő hatása, továbbá a helyi vállalkozások bevonása a beruházásba, az önkormányzat adóbevételeinek növekedése, hátrány lehet a turisztikai fejlesztések nem kívánatos mérete, iránya a helyben lakók számára.

A turizmus beruházás-ösztönzésének **másik** útja a turisztikai fejlesztésekkel összefüggő általános infrastruktúra fejlesztése a fogadóhelyen. Ilyen pl. a csatornázás, az út építése, a tömegközlekedés színvonalának javítása, a bevásárlási lehetőségek korszerűsítése, a műemlékek rekonstrukciója, stb. E beruházások pénzügyi forrásait általában a települési önkormányzatok biztosítják, pályázati pénzek felhasználásával, illetve PPP konstrukcióban.

Ezek a beruházások nem csupán a turisták igényeinek jobb kielégítését szolgálják, hanem hozzájárulnak a lakosság életkörülményeinek javításához, s hosszú távon szolgálják a település érdekeit.

Mindkét beruházási út ösztönzi a településen működő vállalkozások tevékenységét, növeli a vállalkozások számát, árbevételét, az általuk fizetett adókat, tehát közvetlenül és közvetetten hozzájárul a gazdasági növekedéshez és a település fejlődéséhez.

2.2.5 A fizetési mérlegre gyakorolt hatás

A nemzetközi fizetési mérlegben a turizmus a folyó fizetési mérlegen belül, az ún. láthatatlan szolgáltatások megnevezés alatt szerepel, amely egy önálló soron mutatja az idegenforgalmi devizabevételek és devizakiadások alakulását, s ennek eredményeképpen a nemzetközi idegenforgalmi mérleg egyenlegét. Az idegenforgalmi devizabevételek a külföldiek beutazó turizmusából származó devizabevételeket, a kifizetések pedig a hazai kiutazó turizmus devizakiadásait tartalmazzák.

Kutatási témánk szempontjából e hatás bemutatásának nincs kiemelt jelentősége, mindazonáltal meg kell jegyeznünk, hogy az egészségturisztikai fejlesztések az idegenforgalmi mérleg alakulását két módon - közvetlenül és közvetetten - befolyásolják:

- a) A devizabevételeket befolyásoló közvetlen hatás egyik eleme, hogy a külföldi turisták a termálfürdők gyakori látogatói, a fürdőbevételek kisebb-nagyobb hányada, a gyógy/wellness szállodák vendégforgalmának pedig több mint 50%-a a külföldi vendégektől származik.
A közvetlen hatás másik eleme, hogy a külföldiek gyakran a termál/gyógyfürdő miatt jönnek Magyarországra, szállodában szállnak meg, különböző gyógykezeléseket

vesznek igénybe, magas az átlagos tartózkodási idejük, tehát a turisztikai devizabevételhez való hozzájárulás e keresleti szegmens esetében sokkal magasabb, mint amit a belépőjegy forgalom alapján kiszámíthatunk.

- b) A hazai egészségturisztikai létesítmények nemzetközi idegenforgalmi mérleget befolyásoló, közvetett hatása abban van, hogy a lakosság kiutazó turizmusa a fürdő-, és a wellness létesítmények miatt (is) csökkenhet, ami az idegenforgalmi devizakiadások alakulásában megjelenik.

2.2.6 Multiplikátorhatás

A multiplikátorok alkalmazását általában a makrogazdaság kölcsönös, körkörös összefüggései teszik lehetővé.¹¹ A multiplikátorok azt mutatják meg, hogy amennyiben a makrogazdaság valamely részterületén változás következik be, akkor az hogyan gyűrűzik tovább a gazdaság más területein. A jövedelem multiplikátor mellett beszélhetünk foglalkoztatási, beruházási, termelési multiplikátorról.

A turizmus gazdasági hatásvizsgálata során elsősorban az a kérdés releváns, hogy a turisztikai fogyasztás egységnyi kereslete milyen hatásokat vált ki a gazdaság többi területén. Ezek a hatások a turistákat kiszolgáló ágazatokban közvetlenül, azok termelési kapcsolatain keresztül közvetetten, a gazdaságban a turisztikai kereslet hatására keletkezett jövedelmek elköltésén keresztül halmozottan (gerjesztetten) jelentkeznek.

A gerjesztett hatások között megkülönböztetjük a saját hatásokat (pl. egységnyi kereslet hatására megnövekedett termelésből mennyi munkavállalói többletjövedelem keletkezik, majd ebből mennyivel többet költ a lakosság a turizmusra, annak tovaggyűrűző hatásaival együtt), és ún. kereszthatásokat, amelyet a gazdaság más részére fejt ki (pl. a kereslet növekedés hatására hogyan nő az adóbevételek, figyelembe véve a másodlagos, azaz az adó felhasználásával indukált hatásokat is).

A multiplikátorok nagyságát a közvetett hatásokon (a turizmusipar termelési kapcsolatain) kívül befolyásolja, hogy a jövedelem milyen hányada szivárog el, kerül ki a gazdasági körforgásból. Egyértelmű jövedelem elszivárgás a turisták fogyasztásának importtartalma. Sokkal kevésbé egyértelmű, hogy hogyan kezeljük az adóbevételeket.

Ismeretes, hogy az adóbevételek egy része visszakerül, pl. a turisztikai fejlesztésekbe, hiszen pl. a települések turizmusfejlesztési támogatása a turizmusból származó helyi adó (kereskedelmi szálláshelyi vendégéjszaka után fizetett adó) arányában képződik.

Hasonlóan vitatható, hogy a megtakarításokat jövedelem elszivárgásnak tekintjük-e.

Rövidtávon minden bizonnyal kicsapódik a gazdasági körforgásból, pl. a lakossági megtakarítás. Ugyanakkor a megtakarítások egy részét a lakosok gyakran turisztikai kiadásokra fordítják, illetve más részük visszakerül a gazdaságba, többletkeresletet indukálva.

2.2.7 Nemzetgazdasági szintű összefüggések

Napjainkban a turizmus a legtöbb fogadó ország számára kiemelt jelentőséggel bír.

A turizmus nemzetgazdasági szintű hatásai között az alábbi összefüggések érdemelnek kiemelt figyelmet:

- A turizmus hozzájárulása a GDP-hez
- A turizmus hatása az államháztartási bevételek alakulására

¹¹ Hüttl Antónia: A turizmus gazdasági jelentősége, 2002. Kézirat.

- A turizmus hatása a foglalkoztatásra
- A turizmus hatása a nemzetközi fizetési mérleg alakulására.

A turizmus hozzájárulása a GDP-hez lényegében a turizmus jövedelemtermelő képességét jelenti, és ebből részesül – többek között – az államháztartás.

A turizmus makrogazdasági szinten értelmezett jövedelemtermelő képessége alapján eltérő jellemzőkkel bír

- a turisták/napi látogatók fogyasztásában jelentkező kereslet,
- a turizmus célját szolgáló beruházás,
- az államháztartás turizmussal kapcsolatos végső fogyasztási kiadásai.

A turizmus makrogazdasági jelentőségének további fontos kérdése, hogy

- más ágazatokhoz viszonyítva hogyan alakul a turizmus bevételeinek növekedési üteme.
- milyen az adott országban a turisztikai fogyasztás importhányada.
Ez nem csupán a nemzetközi beutazó turizmus fogyasztása és az exportra termelő ágazatok termelése importtartalmának összehasonlítása miatt fontos, hanem a lakossági diszkrecionális jövedelem belföldi turizmusban való lekötése okán is lényeges gazdasági összefüggés.
- hogyan alakul a nemzetközi idegenforgalmi bevételek és kiadások egyenlege, s ez által a turizmus milyen közvetlen hatást gyakorol a folyó fizetési mérleg alakulására.

A turizmusból származó bevételek nagysága, illetve a fogadóhelyek piaci szereplőinek jövedelme több tényezőtől függ.

Ezek közül a legfontosabbak:

- A fogadóhely gazdasági fejlettségének színvonala, jellemzői (ezen belül az általános infrastruktúra kiépítettsége, a szolgáltatási szektor fejlettsége, az ár- és bérszínvonal, adózási rendszer, a turisztikai fogyasztás importhányada, stb).
- A fogadóhely turisztikai vonzereje (természeti-, kulturális, néprajzi-, bor és gasztronómiai vonzerők, termál és élményfürdők, stb.), továbbá a turisztikai infrastruktúra (elszállásolás, vendéglátás, szórakozás, kulturális programok, vásárlási és egyéb költési lehetőségek) választéka és minőségi színvonala.
- A fogadóhelyre érkező látogatók (hazai és külföldi turisták) száma, utazási motivációi, diszkrecionális jövedelmének színvonala, tartózkodási ideje, költési hajlandósága.
- A turisztikai kereslet szezonális ingadozása, évszakoktól való függősége.

A felsorolt tényezők befolyásolják a turisták fajlagos (egy főre, egy napra jutó) költségét és a kereslet volumenét (a látogatók számát és tartózkodási idejét), amelyek együttesen hatnak a turizmusból származó bevételekre, s ezzel összefüggésben a jövedelmekre.

2.2.8 A turizmus gazdasági hatásai a fogadóhelyen

A turizmus gazdasági hatásai helyi szinten lényegében a mikro-gazdasági összefüggések figyelembevételével határozhatók meg.

A fogadóhelyen jelentkező **közvetlen** hatások közül a következőket említjük meg:

- a turisztikai vállalkozások árbevételeinek alakulása,
- a vállalkozói nyereség,

- a helyi turisztikai vállalkozások által foglalkoztatottak száma,
- a turisztikai vállalkozások befizetései az állami költségvetésnek és a helyi önkormányzatnak,
- a helyi önkormányzati bevételekre gyakorolt hatás,
- a turisztikai beruházások alakulása.

A **közvetett** hatások közül ki kell emelni

- a helyi vállalkozásokra gyakorolt hatásokat,
- A kereskedelmi szálláshelyek vendégforgalmának alakulását,
- az önkormányzat helyi adóbevételeinek alakulását,
- A település foglalkoztatási jellemzőit,
- A település infrastruktúrájának színvonalát.

2.3 A turizmus teljesítményének mérése

A turizmus kereslet (bevételeinek) mérése számos módszertani és gyakorlati problémát vet fel.

A turizmus keresletnek létezik egy szűkebb és egy bővebb értelmezése.¹² A szűkebb fogalomba csak a látogatók fogyasztásával keletkező kereslet tartozik bele. A tágabb értelmezés szerint a kereslet részét képezik a kereslet kielégítése céljából eszközölt beruházások, pl. szállodaépítés, termálfürdő beruházás, stb.

A turizmusból származó bevételek mérése több módszerrel lehetséges.

Az egyik legelterjedtebb módszer a turisták kiadásának megfigyelése a fogadóhelyen reprezentatív mintavétel alapján. Ezt a módszert mind az országos bevételi adatok, mind a helyi adatok megszerzése céljából alkalmazzuk. A költségfelmérés során keletkezett adatokat gyakran kiegészítjük (esetenként kontrolláljuk a kapott adatokat) a szolgáltatóktól (szállodáktól, vendéglátó egységektől, pénzváltóktól, fürdőktől, stb.) kapott statisztikai adatokkal. A nemzetközi turizmus esetén a jegybanki devizabevétel,¹³ mint a beutazó turizmussal kapcsolatos minimális bevételi adat állhat rendelkezésre, abban az esetben, ha az országon belüli (hazai) turizmus nemzeti valutában bonyolódik le.

A belföldi turizmus bevételeiről megközelítő adatokat szolgáltat a háztartási statisztika, illetve az azt kiegészítő, ún. lakossági utazási szokások vizsgálatának az a része, amely a lakosság belföldi utazásaira vonatkozik.

Amennyiben a turizmus egy-egy alszektoráról, vagy termékéről kívánunk bevételi adatokhoz jutni, a statisztikai adatszolgáltatás adatbázisának felhasználásával, illetve primer kutatással szerezhetjük meg a bevételi adatokat.¹⁴

¹² Hüttl Antónia: A turizmus gazdasági jelentősége, 2002. Kézirat

A kutatás mindkét értelmezésben vizsgálta a turizmus gazdasági hatásait.

¹³ Magyarországon jelenleg egyes szakmai körökben vitatják az MNB idegenforgalmi adatokra vonatkozó jelenleg alkalmazott számítási módszerét. (Lásd Turisztikai Hírlevél, 2004. november 30.)

¹⁴ Az egészségturisztikai fejlesztések gazdasági hatásaira vonatkozó kutatásunk, a turizmus egy konkrét terméke (a fürdőfejlesztések, a wellness turizmus), kapcsán kísérletet tesz az árbevétel számszerűsítésére.

3 Kutatás módszertan

Az egészségturizmus a turizmus dinamikusan fejlődő alágazata. Ennek okai között keresleti és kínálatfejlesztési trendeket egyaránt találunk.

Az utazási motivációk között az egészség megőrzése, a szépségápolás, a test és a lélek karbantartása egyre fontosabbá válik, s az idősebb utazók körében – akik utazási hajlandósága az utóbbi évtizedben növekedett - egyre népszerűbbek a gyógyüdülések¹⁵

A 90-es években az egészségturizmus új formái (wellness, fitness, szépségkúrák, egészség regeneráló kúrák, stb.) egyre népszerűbbek lettek Európában.

Mindezek a keresleti trendek arra ösztönözték a hagyományos gyógyfürdőket és gyógy-szállodákat Magyarországon, hogy kihasználva termál- és gyógyviz adottságok nyújtotta lehetőségeket, alkalmazkodjanak az új keresleti igényekhez, sőt a versenytársaktól való megkülönböztetés szándékától is vezérelve korszerű egészségturisztikai szolgáltatásokat hozzanak létre.

E kínálatfejlesztési koncepció megvalósításához nyújtott pénzügyi támogatást a kormány 2001-ben meghirdetett Széchenyi Terv egészségturizmus fejlesztő programja.

A turizmus gazdasági hatásai – annak interszektorális volta miatt –nehezen számszerűsíthetők.

A főbb gazdasági hatásokat a téma szakértői általában makrogazdasági mutatók alapján vizsgálják.¹⁶

A Széchenyi Terv egészségturisztikai alprogramja keretében megvalósult fejlesztések időben és területileg is jól elkülöníthető volta most lehetőséget adott arra, hogy a makrogazdasági összefüggések mellett a helyi hatásokat primer kutatás során vizsgáljuk.

2003 végéig összesen 34 új, megújult egészségturisztikai objektum kezdte meg működését. A primer kutatás során 11 településen ezekből a létesítményekből választottuk ki a gazdasági hatások vizsgálatához szükséges mintát.

A kutatás céljairól, módszereiről és a minta főbb jellemzőiről az alábbi fejezetben adunk összefoglalót.

3.1 A kutatás célja

A kutatás 11 településen, primer kutatás segítségével azt vizsgálta, hogy a Széchenyi Terv egészségturizmus fejlesztési beruházásai hogyan élénkítették a települések, s ez által az ország gazdasági életét, milyen további fejlesztéseket generáltak és generálnak, hogyan ösztönözték a kis és közép vállalkozások tevékenységét, mi jellemzi a létesítmények működését és melyek az üzemelés főbb gazdasági hatásai, s a fejlesztések befolyásolják-e a helyi lakosok életét, szabadidő-eltöltését.

A kutatás főbb céljait az alábbiakban határoztuk meg:

- 11 településen tételesen vizsgálni a Széchenyi Terv egészségturisztikai alprogramja támogatásával (is) megvalósuló **beruházások helyi** gazdasági hatásait (közvetlen, közvetett, illetve tovagyrúzó hatásokat).
- A 11 egészségturisztikai **beruházás nemzetgazdasági** szintű hatásainak bemutatása.
- A kutatásba bevont 11 új/ megújult egészségturisztikai létesítményeinek **üzemelésével** összefüggő **helyi és nemzetgazdasági** hatások bemutatása.
- A 11 létesítmény **látogatóforgalmának** - keresleti jellemzőinek – bemutatása.
- A **helyi lakosok és vállalkozók véleményének** feltérképezése reprezentatív mintavétellel.

¹⁵ Kiss Kornélia – Török Péter: Az egészségturizmus nemzetközi keresleti és kínálati trendjei. Turizmus Bulletin, V. évfolyam 3. szám, 2001 szeptember

¹⁶ Pl. a korábban említett GKI tanulmány.

- A Széchenyi Terv által támogatott 11 egészségturisztikai létesítmény kutatási eredményei alapján **országos adatok becslése**.

Az egyes célok részletezését a tanulmány második kötetének azonos című fejezete tartalmazza.

3.2 A kutatás módszere

Az egészségturisztikai fejlesztések település szintű gazdasági hatásainak elemzéséhez nagyrészt a primer kutatások segítségével nyert adatokat, információkat használtuk fel.

Statisztikai adatokat a Széchenyi Terv nyertes egészségturisztikai pályázatairól és az állami támogatás nagyságáról, valamint a kereskedelmi szálláshelyi forgalom növekedéséről gyűjtöttünk.

Primer kutatás segítségével

- 11 településen 1088 helyi lakos véleményét ismertük meg szóbeli kérdőíves megkérdezéssel¹⁷ az egészségturisztikai beruházások településre gyakorolt hatásáról, és a lakosság fürdőlátogatási szokásairól,
- 11 településen 287 vállalkozó véleményét tudakoltuk szintén szóbeli kérdőíves megkérdezéssel¹⁸ az egészségturisztikai beruházás vállalkozásokra gyakorolt hatásáról, a település gazdasági helyzetére ható változásokról és a további fejlesztési irányokról,
- a 11 településen mélyinterjúkat¹⁹ folytattunk:
 - az önkormányzatok polgármestereivel, vagy alpolgármestereivel,
 - az egészségturisztikai objektumok vezetőivel.

Jóllehet a lakossági kérdőív segítségével kapott információk főként a vélemények tartalmára, jellegére, és a hatások irányára vonatkoznak, mégis nagyon fontosnak tekintjük azokat. Ennek oka, hogy a fürdőberuházások értékének több mint 2/3-a az önkormányzat saját forrását, illetve hitelfelvételét igényelte, tehát a lakosság véleménye és fürdőlátogatási szokásai társadalmi szempontból is kiemelt jelentőségűek a település számára.

A település vállalkozóinak megkérdezése egyrészt a b) pontban meghatározott kutatási célok miatt történt, másrészt meg akartuk ismerni, hogy a vállalkozók hogyan vélekednek a település turizmusának fejlesztéséről.

Mindkét megkérdezést a Modern Üzleti Tudományok Főiskolája turizmus szakirányának harmadéves hallgatói végezték 2004. május-június hónapban.

A mélyinterjúk segítségével az egészségturisztikai beruházásokra, és az objektum üzemeltetésére vonatkozó statisztikai adatokat kívántuk összegyűjteni, valamint feltárni a gazdasági hatásokkal kapcsolatos adatokat, információkat és a jövőbeni fejlesztéseket. Ezeket az interjúkat a kutatók 2004. június 1.- augusztus 30. között készítették. (A legfontosabb számszaki adatok ellenőrzését és a 2004-es év várható adatainak pontosítását 2004. november-december hónapban statisztikai adatlapok kiküldésével végeztük el.)

Mindhárom adatfelvétel során nagyon jó tapasztalatokat szereztünk a válaszadók segítőkészségéről. Külön ki kell emelnünk, hogy az egészségturisztikai objektumok vezetői és a települések polgármesterei, illetve az általuk megbízott önkormányzati szakemberek (általában az

¹⁷ A lakossági kérdőív a tanulmány II. Kötet 1.sz. mellékletében található

¹⁸ A vállalkozó kérdőív a tanulmány II. Kötet 2.sz. mellékletében található

¹⁹ A mélyinterjú vázlatát a tanulmány II. Kötet 3. sz melléklete tartalmazza

alpolgármesterek) bizalommal és szakmailag igényesen válaszoltak kérdéseinkre. A lakosság és a vállalkozók is készséggel tettek eleget a válaszadási felkérésnek.

A helyszíni látogatások és a mélyinterjúk során kapott információk értelmezése kisebb pontatlanságot eredményezhetnek. Ezeket az interjú alanyoknak előzetes megküldött településtanulmányokra érkezett észrevételek átvezetésével remélhetően sikerült megszüntetni.

3.3 A minta jellemzői

A kutatásba bevont települések kiválasztásához az alábbi feltételeket állítottuk:

- A települések száma legalább 15 %-a legyen azon településeknek, ahol egészségturisztikai beruházás valósul meg.
- A kiválasztott települések lehetőség szerint az ország különböző régióiból kerüljenek ki.
- A beruházás üzemelése minimum félév, lehetőleg több mint egy év legyen.
- A beruházás értéke projektenként haladja meg a 150 millió Ft-ot.
- A települések között legyenek turisztikai fogadók helyek és olyan városok, ahol a turizmus fejlődését az egészségturisztikai beruházás indítja el.

A primer kutatásokat 11 településen végeztük. A kutatásba az alábbi településeket vontuk be:

Berekfürdő, Cegléd, Győr, Gyula, Hajdúszoboszló, Kehidakustány, Mórahalom, Pápa, Sárvár, Tótkomlós és Zalakaros.

3.3.1 A lakossági minta

A lakossági megkérdezések mintavétele egyszerű, véletlen kiválasztással történt. A minta nagyságát a település lélekszámától függően 80-130 főben határoztuk meg. Egy település esetében a kérdezőbiztosok időhiánya miatt nem sikerült a minimális minta nagyságot tartani.

A megkérdezettek településenkénti számát és arányát az alábbi táblázat tartalmazza:

1. táblázat

Település	Minta elemszám	Százalékos arány
Berekfürdő	88	8,1
Cegléd	120	11,0
Győr	121	11,1
Gyula	100	9,2
Hajdúszoboszló	111	10,2
Kehidakustány	98	9,0
Mórahalom	50	4,6
Pápa	120	11,0
Sárvár	101	9,3
Tótkomlós	93	8,6
Zalakaros	86	7,9
Összesen	1088	100,0

3.3.2 Vállalkozói minta

A vállalkozók megkérdezése céljából a kérdezőbiztosok településenként kb. 30 vállalkozást kerestek fel. Alacsony lélekszámú településeken, ahol a turizmus még nem jellemző gazdasági tevékenység, ezt a mintanagyságot nem sikerült elérni.

A vállalkozások kiválasztásakor arra törekedtünk, hogy a megkérdezetteknek legalább a fele közvetlenül vagy közvetetten kapcsolódjon a turizmushoz, illetve a fürdőhöz.

A megkérdezett vállalkozók száma településenként az alábbiak szerint alakult:

2. táblázat

Település	Minta elemszám	Százalékos arány
Berekfürdő	22	7,7
Cegléd	22	7,7
Győr	38	13,2
Gyula	30	10,5
Hajdúszoboszló	29	10,1
Kehidakustány	17	5,9
Mórahalom	20	6,9
Pápa	30	10,5
Sárvár	30	10,5
Tótkomlós	15	5,2
Zalakaros	34	11,8
Összesen	287	100,0

3.4 Módszertani kiegészítések

Az egészségturisztikai beruházások és az új/megújult létesítmények gazdasági hatásainak számszerűsítéséhez fontos háttéranyagot jelentett számunkra a Magyar Turizmus Rt. megbízásából készült EUTREND KUTATÓ tanulmánya²⁰, amely a jövedelemhatás vizsgálatához kontroll adatokat szolgáltatott, és lehetővé tette a nemzetgazdasági szintű hatások számszerűsítését.

Számításaink során a fenti tanulmány alábbi adatait és összefüggéseit használtuk fel:

1. Egészségturisztikai beruházások gazdasági hatásai számításához (I. kötet, 8., 34 oldal²¹, 10. táblázat, 36. oldal²²):
 - o Az építőipar végső felhasználási célú kibocsátása a beruházási érték 90%-a.
 - o Az építőipar halmozott (építőipar + beszállítók) importja 21,4%.
 - o Az államháztartás részesedése a beruházásból + a beszállítóktól (halmozott államháztartási bevétel aránya): 36,5 %
2. Az egészségturisztikai létesítmények jövedelem (árbevétel) hatásának számításaihoz (I. kötet, 6. táblázat, 28. oldal²³, II. kötet GY-1. táblázat, 44. oldal²⁴):

²⁰ dr. Sebestyén Tibor (témafelelős): A gyógyturizmus hatáselemzése az ágazati kapcsolatok trendjei alapján I.-II. kötet

²¹ A gyógyturisztikai beruházási ráfordításokból való részesedés az ÁKM elemzés alapján, 2001-2004

²² A gyógyturisztikai beruházási ráfordításokból való részesedés arányai

- o A gyógyturizmus becsült halmozott (közvetlen és közvetett) importtartalma 2004-ben: 11,4%
- o Az államháztartás becsült részesedése a gyógyturizmus végső kibocsátásából 2004-ben: közvetlen: 27,4%, halmozott (közvetlen + közvetett): 41,3%.
- o A végső felhasználási célú kibocsátásban a közvetlen egészségturisztikai tevékenység aránya 61-63%, a maradék 37-39% a beszállítók teljesítménye.

Az önkormányzatok turizmussal kapcsolatos közvetlen adóbevétele két formában jelentkezik:

- o az idegenforgalmi vállalkozások által fizetett iparüzési adó,
- o a kereskedelmi szálláshelyi vendégéjszaka alapján fizetett idegenforgalmi adó.

A jelenleg érvényben lévő szabályozás szerint a helyi önkormányzatok az idegenforgalmi adóbevétel kétszeresét az állami költségvetésből támogatásként kapják meg, ami értelemszerűen az önkormányzat idegenforgalommal összefüggő bevételeinek részét képezi.

A 11 létesítmény kutatási eredményeinek segítségével minden fontos tényező esetében országos adatbecslést is végzünk. Az országos adatok becsléséhez az alábbi **feltételezések**ből indultunk ki:

1. Az összes projekt tényleges beruházási értéke ugyanannyival haladja meg a pályázatban szereplő tervezett beruházási értéket, mint a kutatásba bevont projektek esetében, ami +20,5%.
2. Az egészségturisztikai beruházásokkal párhuzamosan, 2001-2003-ban megvalósult egyéb turisztikai beruházások aránya hasonlóképpen alakult, mint a 11 településen primer kutatás alapján számított arány: 46,3%
3. Az egészségturisztikai beruházások tovaggyűrűző hatása 2004-2006-ban országosan azonos mértékű, mint a 11 településen: 73,8%-a a 2001-2003 között megvalósult beruházási értéknek.
4. Az üzemeltetési árbevétel országos adatainak becsléséül a 11 projekt beruházási értékének az országos beruházási értékéhez viszonyított kb. 20%-os aránya adta a kiinduló értéket, az országos árbevétel növekedését pedig a 11 létesítmény növekedésének mértékével számítottuk ki: +29%.
5. A munkahelyteremtés adatait a 11 projekt pályázatában szereplő új munkahelyek és az országosan vállalt új munkahelyek arányszáma (16%) alapján határoztuk meg.

²³ Gyógyturisztikai létesítmények árbevételen való osztozkodás jellemzői az ÁKM elemzés alapján

²⁴ A gyógyturizmus értékösszetevői a végső felhasználás arányában

4 A kutatási eredmények összefoglalása

4.1 A kutatási feladat felvázolása

Minden gazdasági jelenség, így az egészségturisztikai fejlesztések gazdasági hatásainak vizsgálata is csak meghatározott időtartamban történhet. Az időtartam meghatározásakor figyelembe kellett vennünk az egészségturisztikai beruházások idő-igényét, az átadott új/megújult létesítmények üzemelési adatai számbavételéhez szükséges minimális hónapok számát, valamint a beruházások tovgyűrűző hatásainak vizsgálatához szükséges évek számát.

Mindezek alapján határoztuk meg a 2001-2006 közötti éveket: 2001-et tekintettük a bázis évné, amikor még többnyire nem kezdődtek el a beruházási munkálatok²⁵, a vizsgálatba bevont létesítmények többsége 2003-ban kezdte meg működését, 2004-ben – a kutatás évében – pedig a 2006-ig megvalósuló fejlesztések már reálisan felmérhetőek voltak.

Eredetileg, a kutatás megkezdésekor, nem terveztük a 2004-es év vizsgálatát. A mélyinterjúk során szerzett tapasztalatokat követően, 2004 - az üzemelési adatok szempontjából - kiemelt év lett, mert ebben az évben a vizsgálatba bevont létesítmények - egy kivételével - már teljes évben üzemeltek. A 2004-es év várható adatait – a 2004. év decemberében kiküldött statisztikai adatkérő lappal történő ellenőrzés után – nagyjából véglegesnek tekinthetjük.

A 2004-es adatok figyelembevétele más szempontból is helyesnek bizonyult. Magyarországon a turizmus 2004-ben – az üzleti célú utazásoktól és a budapesti szállodai vendégforgalomtól eltekintve – az előző évhez képest nem növekedett. A 2004-es üzemelési adatokat tehát semmilyen konjunkturális tényező nem „zavarta” meg: nem változott a nemzetközi beutazó **vakációs** turisztikai kereslet növekedési üteme, nem növekedett a belföldi lakossági vásárlóerő. Az új objektumok üzemelési mutatói alapvetően a szolgáltatási színvonal és a menedzsment munkájának függvényében alakultak.

2004 nyarán az általunk megkérdezett interjúalanyok – az előző évhez képest - pesszimistán ítélték meg az általuk vezetett létesítmények várható teljesítményeit. Ebben elsősorban a rossz időjárás játszott szerepet.

A primerkutatás – a korábban leírtaknak megfelelően – két gazdasági jelenség vizsgálatára irányult:

- a) a beruházások gazdasági hatásainak feltárására és
- b) a létesítmények - zömében fürdők – működésével összefüggő gazdasági adatok összegyűjtésére.

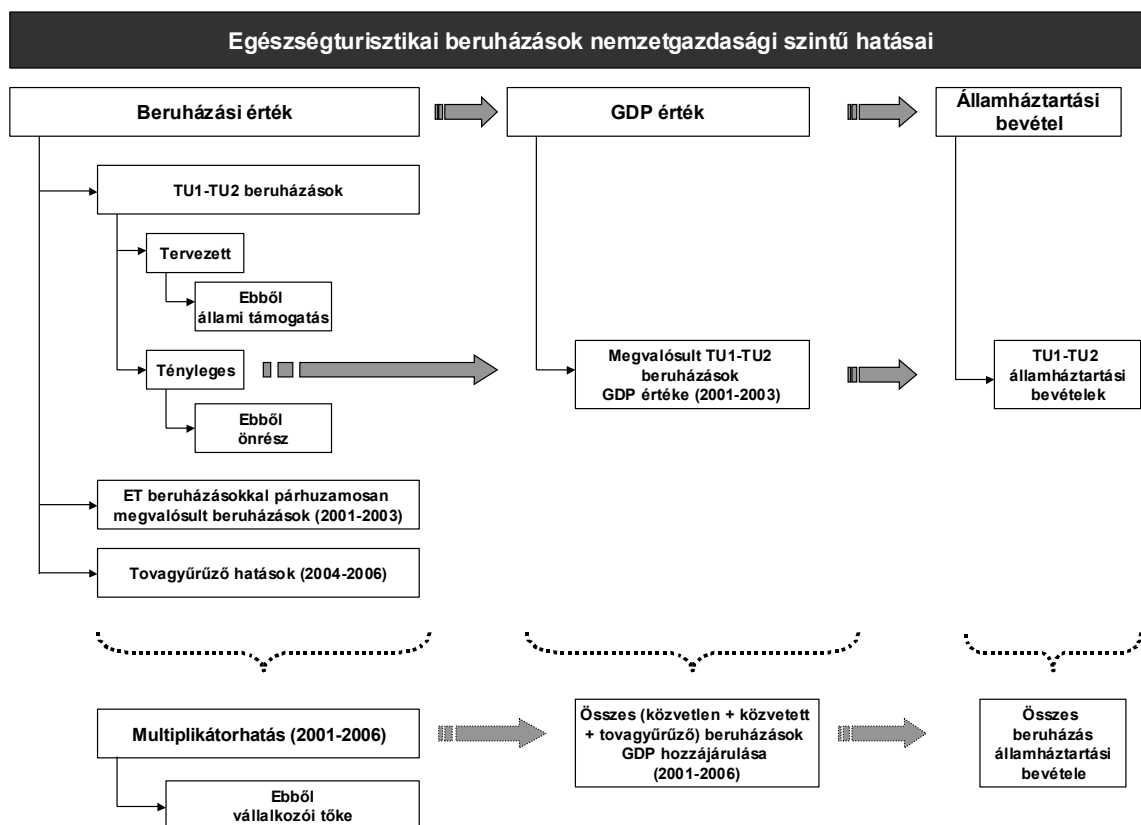
A kapott adatok segítségével vizsgáltuk az egészségturisztikai projektek gazdasági hatásait nemzetgazdasági szinten és a településeken.

A tanulmány a kutatás eredményeit az alábbi ábrákban felvázolt szerkezetben ismerteti.

Az első ábra az egészségturisztikai beruházások nemzetgazdasági szintű hatásait szemlélteti.

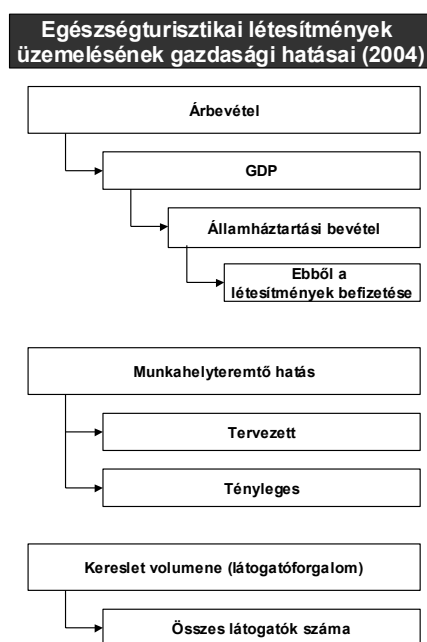
A beruházások gazdasági hatásait a vizsgált 11 projekt összesített adatai és az országos becslő adatok alapján egyaránt bemutatjuk.

²⁵ A Széchenyi Terv egészségturisztikai alprogramját 2001-ben hirdették meg a kormány.

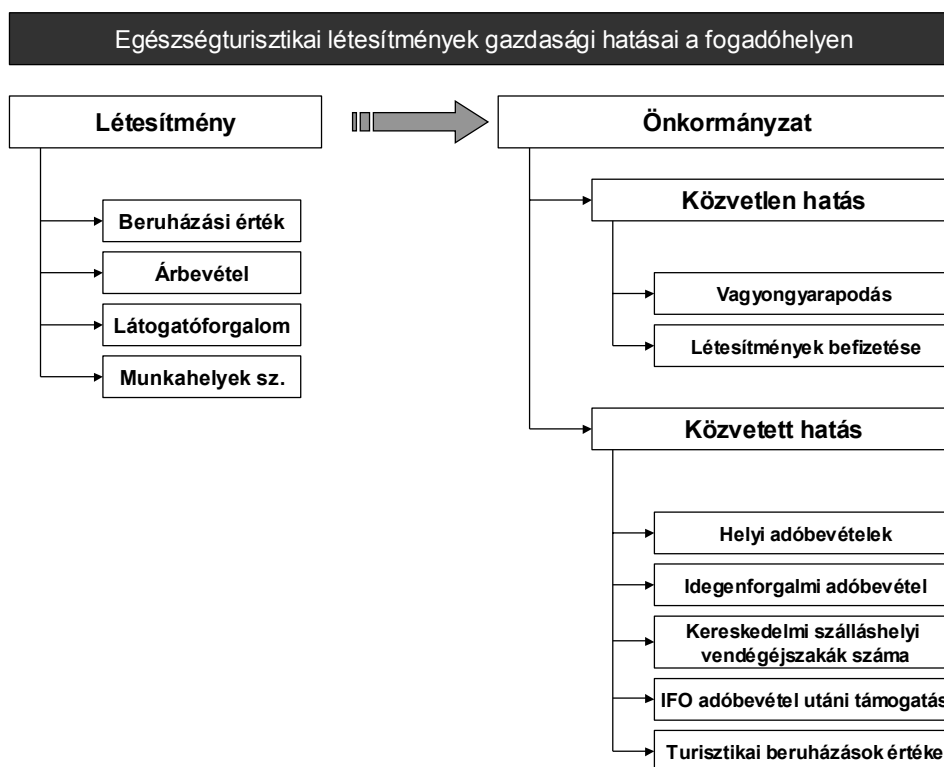
2. ábra: Az egészségturisztikai beruházások nemzetgazdasági hatásai

A létesítmények működésével kapcsolatos gazdasági összefüggéseket az árbevétel alakulásától a kereslet mennyiségi mutatójáig az alábbi ábra logikus sorrendben sorolja fel. A gazdasági hatásokat bemutatjuk a 2004. év adatai és a beruházás előtti évhez viszonyított **növekmény** alapján is – a 11 projekt és az országos becslült adatok elkülönítésével.

3. ábra: Az egészségturisztikai létesítmények üzemelésének gazdasági hatásai

Az egészségturisztikai beruházások fogadóhelyi gazdasági hatásai a beruházások és az üzemelés adatai alapján is vizsgálhatóak. Ennek főbb összefüggéseit az alábbi ábra mutatja be.

4. ábra: Fogadóhelyi hatások

4.2 A kutatásba bevont települések főbb jellemzői

A vizsgálatba bevont városok legfontosabb adatait az alábbi táblázat tartalmazza.

3. táblázat

Vizsgálatba bevont települések jellemzői						
Település	Lakosok száma	Munkahelyek	Munkanélk. ráta (%)	Infrastruktúra kiép. %		Fürdő/gyógy-szálló ép. éve
				Szilárd	Csatorna	
Berekfürdő*	1000	n.a.	3	90	80	2003
Cegléd	37939	6000	n.a.	84	n.a.	2003
Győr	135000	52000	3	98	100	1931
Gyula	32446	n.a.	6	90	75	1958
Hajdúszoboszló	23586	n.a.	6	95	50	1927
Kehidakustány	1103	n.a.	1	n.a.	n.a.	1985
Mórahalom	5745	800	12	n.a.	n.a.	1962
Pápa	33214	15000	7	85	n.a.	2003
Sárvár	15409	12000	4,6	90	100	1968
Tótkomlós	6522	n.a.	7	60	20	1942
Zalakaros	1585	1550	3	95	100	1965
Összesen	293549	87350				

* csak gyógyszálloda épült

A lakosok száma alapján lényegében három csoportba oszthatjuk a vizsgált településeket:

- Kis települések, 1000-6600 lakossal (Berekfürdő, Kehidakustány, Zalakaros Tótkomlós, Mórahalom)
- Közepes városok, 15 000-38 000 lakossal (Sárvár, Pápa, Hajdúszoboszló, Gyula, Cegléd)
- Egy nagyváros 135 000 lakossal (Győr)

A települések közös jellemzői:

- A vidéki települések átlagához képest alacsony a regisztrált munkanélküliség (kivétel Mórahalom). Korábbi évekhez képest mindenütt csökkent a munkanélküliség. Több településen a környékről járnak be dolgozni.
- Fejlett az infrastruktúra (kivétel Tótkomlós csatornázottsága). Ahol nincs pontos adatunk a csatornázottságra, ott is legalább 60-70%-os annak kiépítettsége.
- A településekre a bevándorlás jellemző (kivétel Győr és Tótkomlós).

A települések eltérő jellemzői:

- Két településen a fürdő a II. világháború előtt épült, 3 helyen zöldmezős beruházás történt.
- A települések egy része hagyományos turisztikai fogadóhely (pl. Berekfürdő, Gyula, Hajdúszoboszló, Zalakaros, Sárvár), más települések éppen a fürdőfejlesztéssel lépnek a turisztikai fogadóhelyek körébe (pl. Kehidakustány, Pápa, Mórahalom, Tótkomlós), s van, ahol az egészségturisztikai beruházás a várostól izolált turisztikai fejlesztést alapozott meg (pl. Cegléd).

4.3 Az egészségturisztikai beruházások gazdasági hatásai

4.3.1 Egészségturisztikai beruházások 2001-2003-ban

A 2001. szeptember 1-jén, a Széchenyi terv keretében meghirdetett egészségturisztikai pályázatok célja az volt, hogy a már meglévő létesítmények fejlesztésére és új objektumok létrehozására ösztönözze a befektetőket.²⁶ A pályázatokon elnyerhető költségvetési támogatás fürdőfejlesztés esetében a fejlesztés teljes összegének maximum 50%-a, legfeljebb 1 milliárd Ft, míg szálloda beruházás esetében a beruházás teljes összegének 15%-a, maximum 500 millió Ft volt.

Szakértői számítások az állami támogatás minden forintjához további 1,42 Ft vállalkozói tőke megmozgatását jósolták.

A Széchenyi Terv TU1 és TU2-es programja támogatásával megvalósult beruházások adatait a vizsgált 11 településen az alábbi táblázat mutatja be:

²⁶ Budai Zoltán: A Széchenyi Terv keretében megvalósuló egészségturisztikai fejlesztések első félévének eredményei. Turizmus Bulletin, V. évf. 3.sz.

4. táblázat

ET Beruházások 2001-2003

Település	Tervezett beruházási érték	Ebből állami támogatás	Megvalósult beruházási érték	Ebből önrész	Többlet beruházási érték	Megvalósult a tervezett %-ában
Bereksfürdő	278 586	98 994	278 586	123 875	-	100
Cegléd	1 473 780	724 202	2 700 000	1 975 798	1 226 220	183
Győr	2 000 000	977 000	2 500 000	1 523 000	500 000	125
Gyula	1 720 000	745 000	2 000 000	1 255 000	280 000	116
Hajdúszoboszló	2 000 000	1 000 000	2 486 570	1 486 570	486 570	124
Kehidakustány	2 282 000	790 000	2 500 000	1 710 000	218 000	110
Mórahalom	550 000	82 502	550 000	140 000	-	100
Pápa	1 599 861	782 747	2 047 463	1 264 716	447 602	128
Sárvár	4 053 022	2 053 887	4 276 022	2 222 135	223 000	106
Tótkomlós	378 141	225 845	485 960	225 845	107 819	129
Zalakaros	1 031 175	589 651	1 110 415	520 764	79 240	108
Összesen	17 366 565	8 069 828	20 935 016	12 447 703	3 568 451	121
Országos adat	81 458 128	30 933 989				
Országos becsült adat			98 157 044	58 305 284	16 698 916	

Megjegyzés: adatok ezer Ft-ban.

A gazdasági hatásvizsgálat 11 célobjektumának főbb jellemzői:

- Egy településen nem a fürdőt, hanem a - fürdőtől független – új gyógy-szállodát vontuk be a vizsgálatba.
- Két projekt a wellness- és gyógyfürdő mellett szálloda beruházást is magába foglalt.
- A vizsgált 11 objektumból 9 önkormányzati (90-100%) tulajdonban van.²⁷
- A beruházások átfutási ideje nagyon rövid, 12-15 hónap volt.

Ez utóbbi részben annak tudható be, hogy a létesítmények kiválasztásánál – mint arról „A minta jellemzői” c. fejezetben írtunk – fontos szempont volt a minimális 6 hónapos működési idő. Azokat a beruházásokat tehát eleve kihagytuk, ahol akadozott az építés.

Mindazonáltal komoly teljesítménynek tekintjük, hogy a 2001. szeptemberében meghirdetett pályázatokból 2003. év végén már 34²⁸ létesítmény működött, ösztönözve a turistaforgalmat és bevételt biztosítva a tulajdonosnak.

A 2001-2003-ban megvalósult, 11 nyertes egészségturisztikai pályázat összesített beruházási adatait az alábbi táblázatban foglaljuk össze:

5. táblázat

A nyertes pályázatok tervezett beruházási értéke	17 366 565 000
Elnyert állami támogatás	8 069 828 000
Vállalt önrész	9 296 737 000
1 Ft állami támogatással ösztönzött tervezett saját beruházási érték	1,15 Ft
Megvalósult tényleges beruházási érték	20 935 016 000
Beruházási érték növekmény	3 568 451 000
Tényleges önrész	12 447 703 000
Tényleges beruházási érték a tervezett %-ában	120,5%
1 Ft állami támogatás által ösztönzött tényleges önrész	1,59 Ft

²⁷ Az önkormányzatok vezetői a saját tulajdonú gyógy- és élményszerzőkre, mint sikeres projektekre tekintenek. Az önkormányzat vezetése és a fürdő menedzsment minden településen nagy szakmai ambícióval vett részt a beruházásban.

²⁸ A nyertes pályázatok listáját és a 2003 végéig átadott 33 létesítményt a 4.1 melléklet tartalmazza. A Termál Hotel Pávai (Bereksfürdő) a nem szerepel a listán!

A létesítmények tulajdonosainak többsége a Széchenyi Terv egészségturisztikai programja miatt szánta el magát a beruházásra.

A kutatásba bevont 11 egészségturisztikai projekt tervezett beruházási értéke 17 366 565 ezer Ft volt, a beruházások tényleges bekerülési értéke 20 935 016 ezer Ft lett.

A 11 település összesített adatai²⁹ alapján megállapíthatjuk, hogy az állami támogatás hatására nem csak a tervezett beruházási érték jött létre, hanem **a tervezettnél 20,5%-kal nagyobb** közvetlen beruházási érték valósult meg. Ez azt is jelenti, hogy az 1 Ft állami támogatás által ösztönzött saját, közvetlen beruházási érték pályázatban vállalt tervezett 1,15 Ft mutatója a tény adatok alapján 1,59 Ft-ra emelkedett.

Az **állami támogatás aránya** a tényleges beruházási érték **38,5%-a**, ebből a Széchenyi Terv TU programja keretében nyújtott támogatás kb. 36% volt.

A létesítmények tulajdonosainak többsége a saját forrás egy részét hitel felvétellel biztosította.

4.3.2 Beruházási multiplikátorhatás

A Széchenyi Terv egészségturisztikai fejlesztési alprogramjának egyik kormányzati célja a beruházások multiplikátorhatásának kihasználása volt. Erre vonatkozóan készültek becslések és számítások, azonban a tényleges hatások csak primer kutatás segítségével mutathatók ki.

A gazdasági hatásvizsgálatnak egyik fő célja az volt, hogy bemutassuk, hogy az egészségturisztikai beruházások (gyógy- és wellness fürdők, hotelek) milyen további közvetett és tovagyűrűző beruházási hatásokkal, azaz multiplikátorhatással jártak a fogadóhelyeken.

E cél érdekében az egészségturisztikai beruházások hatásait két időszámban vizsgáltuk:

- a) a fürdőfejlesztéssel párhuzamosan, 2001-2003-ban (közvetett hatás),
- b) a létesítmény üzembe lépését követően, 2004-2006-ban (tovagyűrűző hatás).

A primer kutatás során azt tapasztaltuk, hogy a Széchenyi Terv TU1 és TU2 nyertes pályázatai szinte azonnal ösztönzően hatottak a települések turisztikai fejlesztéseire, elsősorban a kereskedelmi szálláshelyi beruházásokra. Ezekről a mélyinterjúk során igyekeztünk információkat szerezni. Nem tekinthetünk természetesen minden megvalósult szálláshelyfejlesztést a fürdőberuházás által ösztönzött beruházásnak, ezért számításainkban csak azokat a fejlesztéseket vettük figyelembe, ahol a direkt ok-okozati kapcsolat kimutatható volt.

A tovagyűrűző hatásokra vonatkozó információkat egyrészt az egészségturisztikai létesítmény vezetőjétől (jövőbeni fürdőfejlesztés), másrészt az önkormányzat képviselőjétől kaptuk.

A multiplikátorhatás vizsgálatához szükséges – a primer kutatás során szerzett - beruházási adatokat az alábbi táblázat tartalmazza.

²⁹ A vizsgálatba bevont települések közül Hajdúszoboszlón átadásra került egy másik TU2-es projekt, ennek beruházási adatait a táblázat nem tartalmazza.

6. táblázat

Település	Megvalósult beruházások 2001-2003			Tervezett turisztikai beruházások 2004-2006				Várható összes beruházás 2001-2006
	Egészség-turisztikai	Egyéb turisztikai	Összesen	Fürdő	Szálláshely	Egyéb	Összesen	
Berekfürdő	278 586	350 000	628 586	1 000 000	-	-	1 000 000	1 628 586
Cegléd	2 700 000	-	2 700 000	1 400 000	2 400 000	-	3 800 000	6 500 000
Győr	2 500 000	40 000	2 540 000	460 000	-	-	460 000	3 000 000
Gyula	2 000 000	500 000	2 500 000	-	2 000 000	-	2 000 000	4 500 000
Hajdúszoboszló	2 486 570	5 000 000	7 486 570	1 300 000	-	-	1 300 000	8 786 570
Kehidakustány	2 500 000	100 000	2 600 000	100 000	3 400 000	-	3 500 000	6 100 000
Mórahalom	550 000	180 000	730 000	130 000	-	-	130 000	860 000
Pápa	2 047 463	-	2 047 463	-	3 450 000	-	3 450 000	5 497 463
Sárvár	4 276 022	2 000 000	6 276 022	-	6 000 000	-	6 000 000	12 276 022
Tótkomlós	485 960	30 000	515 960	-	80 000	-	80 000	595 960
Zalakaros	1 110 415	1 500 000	2 610 415	900 000	-	-	900 000	3 510 415
Összesen	20 935 016	9 700 000	30 635 016	5 290 000	17 330 000	-	22 620 000	53 255 016
Országos adat								
Országos becsült adat	98 157 044	45 476 158	143 633 202					249 687 752

Megjegyzés: adatok ezer Ft-ban.

A Széchenyi Terv TU1 és TU2 programja által (is) támogatott 11 egészségturisztikai projekt 20 879 299 ezer Ft tényleges beruházási értéke a kutatásba bevont településeken a fürdőfejlesztéssel párhuzamosan további 11,7 milliárd Ft magánérés beruházási érték megvalósulását ösztönözte, s a 2004-2006 években várhatóan 24,6 milliárd Ft, főleg magas színvonalú kereskedelmi szálláshely beruházásokat (4*-os wellness szállodák és kempingek) indukál. A 2004-2006 között tervezett fejlesztések többségét már konkrét tervek, illetve szerződések támasztják alá (pl. Sárváron), illetve néhány beruházást már át is adtak üzemelésre (pl. Győrben, Pápán, Cegléden).

A fenti táblázat alapján számított - a beruházásokra vonatkozó - főbb kutatási eredmények az alábbiak:

- 2001-2003-ban - a támogatott kb. 100 milliárd Ft értékű egészségturisztikai beruházásokon kívül - kb. 58-60 milliárd egyéb turisztikai beruházások valósultak meg Magyarországon.
- A 11 település adatai alapján számított országos beruházási multiplikátor hatás 2001-2006-ban 249,7 milliárd Ft.
- A közvetett és tovagyűrűző beruházási adatok alapján számított – 5 évre vonatkozó - beruházási multiplikátor együttható 2,7.
- Az egészségturisztikai fejlesztési program országosan 191,4 milliárd Ft vállalkozó tőkét von be az idegenforgalmi kínálat fejlesztésébe.
- A Széchenyi Terv egészségturisztikai alprogramja által nyújtott 1 Ft állami támogatás 2001-2006-ban várhatóan 5,5 – 6,0 Ft vállalkozói tőkét von be a beruházási piacra.

4.3.3 Az egészségturisztikai beruházások hozzájárulása a GDP-hez

Az egészségturisztikai beruházások nemzetgazdasági szintű jövedelem termelésének egyik fontos összefüggése a beruházások hozzájárulása a GDP-hez.

Az egészségturisztikai beruházási projektek GDP hozzájárulását az EUTREND tanulmány ÁKM alapú adatainak felhasználásával számítottuk ki (lásd 3.4. fejezet).

A számításokhoz felhasznált arányok³⁰ a következők voltak:

- Végső felhasználás = az egészségturisztikai építőipari beruházási érték 90%-a
- Az építőipar halmozott importhányada: 21,4 %
- Az építőipar által előállított GDP: végső felhasználás mínusz import.

³⁰ Forrás: Eutrend tanulmány, I. Kötet, 36. oldal

7. táblázat

Egészségturisztikai beruházások hozzájárulása a GDP-hez

Település	Turisztikai beruházás		Turisztikai beruházások GDP értéke	
	ET beruházások 2001-2003	Összes beruházás 2001-2006	2001-2003	2001-2006
Berekfürdő	278 586	1 628 586	444 662	1 152 062
Cegléd	2 700 000	6 500 000	1 909 980	4 598 100
Győr	2 500 000	3 000 000	1 796 796	2 122 200
Gyula	2 000 000	4 500 000	1 768 500	3 183 300
Hajdúszoboszló	2 486 570	8 786 570	5 296 000	6 215 620
Kehidakustány	2 500 000	6 100 000	1 839 240	4 315 140
Mórahalom	550 000	860 000	516 402	608 364
Pápa	2 047 463	5 497 463	1 448 375	3 888 905
Sárvár	4 276 022	12 276 022	4 439 658	8 684 058
Tótkomlós	485 960	595 960	364 990	421 582
Zalakaros	1 110 415	3 510 415	1 846 608	2 483 268
Összesen	20 935 016	53 255 016	21 671 210	37 672 598
Országos tény adat				
Országos becsült adat	98 157 044	249 687 752	69 436 293	176 629 118

Megjegyzés: adatok millió Ft-ban.

Összefoglalva a beruházások GDP-re gyakorolt hatás vizsgálatával kapcsolatos főbb kutatási eredményeket:

- A 11 településen vizsgált, 2003 év végéig átadott egészségturisztikai beruházások GDP hozzájárulása 14,8 milliárd Ft volt.
- A beruházás multiplikátorhatás figyelembe vételével a 2001-2006 időszakban a GDP-hez való hozzájárulás becsült értéke - jelenlegi árszínvonalon számolva -37,7 milliárd Ft lesz, évenként átlagosan 7,5 md. Ft.

Országos becsült adatok:

- A Széchenyi Terv keretében Magyarországon megvalósuló 98 milliárd Ft-ra becsült egészségturisztikai beruházások közvetlenül összesen 69,436 milliárd Ft GDP növekedést eredményeznek.
- A multiplikátorhatás figyelembevételével számított GDP növekedés 2001-2006 között összesen 176,7 milliárd Ft lesz.

4.3.4 Az egészségturisztikai beruházások hatása az államháztartási bevételekre

Az egészségturisztikai beruházásokkal összefüggő államháztartási bevételek alakulása a jövedelemhatás mellett a beruházásokhoz nyújtott állami támogatások miatt is fontos kutatási cél volt.

A számítások kiinduló adatai³¹ a következők:

- Végső felhasználás = egészségturisztikai beruházási érték 90%-a
- Egészségturisztikai beruházás összes államháztartási bevétele = a végső felhasználás 36,5%-a

³¹ Forrás: Eutrend tanulmány, I. Kötet 36. oldal

A következő táblázatban összefoglaltuk a 11 település beruházási adatait, a vizsgált projektek és a beruházási multiplikátor államháztartási jövedelemnövelő hatását, továbbá a beruházásokhoz nyújtott állami támogatás megtérülésére vonatkozó adatokat.

8. táblázat

Beruházások hatása az államháztartási bevételekre

Település	Teljes beruházási érték		Halmazott államháztartási bevétel	
	ET beruházások 2001-2003	Összes turisztikai beruházás 2001-2006	ET beruházások 2001-2003	Várható összes 2001-2006
Bereksfürdő	278 586	1 628 586	91 516	534 991
Cegléd	2 700 000	6 500 000	886 950	2 135 250
Győr	2 500 000	3 000 000	821 250	985 500
Gyula	2 000 000	4 500 000	657 000	1 478 250
Hajdúszoboszló	2 486 570	8 786 570	816 838	2 886 388
Kehidakustány	2 500 000	6 100 000	821 250	2 003 850
Mórahalom	550 000	860 000	180 675	282 510
Pápa	2 047 463	5 497 463	672 592	1 805 917
Sárvár	4 276 022	12 276 022	1 404 673	4 032 673
Tótkomlós	485 960	595 960	159 638	195 773
Zalakaros	1 110 415	3 510 415	364 771	1 153 171
Összesen	20 935 016	53 255 016	6 877 153	17 494 273
Országos adat				
Országos becsült adat	98 157 044	249 687 752	32 244 589	82 022 426

Megjegyzés: adatok ezer Ft-ban.

A 11 településen, a beruházások államháztartási bevételre gyakorolt hatásaival kapcsolatos kutatási eredményeket röviden az alábbiakban foglalhatjuk össze:

- A 2003 végéig átadott 11 egészségturisztikai beruházás nemzetgazdasági szinten 6,9 milliárd Ft-tal növelte az államháztartási bevételt.
- A 11 településen 2001-2006 között már megvalósult, illetve tervezett turisztikai beruházások (beruházási multiplikátor hatás) az államháztartást összesen 17,5 milliárd Ft-hoz juttatják³².

9. táblázat

Beruházások hatása az államháztartási bevételekre

Település	Halmazott államháztartási bevétel		Államháztartási kiadás			Állam- háztartási egyenleg
	ET beruházások 2001-2003	Várható összes 2001-2006	ET Beruházás támogatás	ET Beruházás visszaigényelt ÁFA	Összesen	
Bereksfürdő	91 516	534 991	98 994	55 717	154 711	380 279
Cegléd	886 950	2 135 250	724 202	540 000	1 264 202	871 048
Győr	821 250	985 500	977 000	500 000	1 477 000	(491 500,00)
Gyula	657 000	1 478 250	745 000	400 000	1 145 000	333 250
Hajdúszoboszló	816 838	2 886 388	1 000 000	497 314	1 497 314	1 389 074
Kehidakustány	821 250	2 003 850	790 000	500 000	1 290 000	713 850
Mórahalom	180 675	282 510	82 502	110 000	192 502	90 008
Pápa	672 592	1 805 917	782 747	409 493	1 192 240	613 677
Sárvár	1 404 673	4 032 673	2 053 887	855 204	2 909 091	1 123 582
Tótkomlós	159 638	195 773	225 845	97 192	323 037	(127 264)
Zalakaros	364 771	1 153 171	589 651	222 083	811 734	341 437
Összesen	6 877 153	17 494 273	8 069 828	4 187 003	12 256 831	5 237 442
Országos adat			30 933 989			
Országos becsült adat	32 244 589	82 022 426		19 631 409	50 565 398	31 457 028

Megjegyzés: adatok ezer Ft-ban

³² Becsült adat, jelenlegi árakon számolva

- 2003 végéig a beruházók a beruházás teljes összege után 4,2 milliárd Ft ÁFA-t igényelhettek vissza, amit államháztartási kiadásnak kell tekintenünk, a 11 projekttel kapcsolatos összes államháztartási kiadás becsült összege 12,3 milliárd Ft.
- A 11 településen megvalósult (illetve megvalósuló) beruházások multiplikátor hatása következtében az államháztartás összesen 17,5 milliárd Ft bevételhez juthat. Így a beruházással kapcsolatos államháztartási egyenleg 2001-2006 között +5,2 milliárd Ft.
- Amennyiben figyelembe vennénk a többletberuházások ÁFA visszaigénylését is (összesen 10,65 milliárd Ft³³), a 11 településen megvalósult egészségturisztikai beruházásokkal összefüggésben képződő 17,5 md Ft államháztartási bevétellel szemben 18,72 md Ft (10,65+8,07) kiadás állna, amelynek egyenlege: -1,22 md Ft. Miközben a beruházások folyamatos üzembe helyezése jelentős többletbevételhez juttatja az államháztartást. Erre az üzemelés jövedelemhatásának vizsgálatánál térünk ki.

Országos becsült adatok:

- Számításaink szerint a Széchenyi Terv egészségturisztikai programja keretében megvalósult (megvalósuló) gyógy- és wellness fürdő, illetve szálloda beruházások 32,2 milliárd Ft államháztartási bevételt eredményeznek. A beruházások multiplikátor hatását figyelembe véve 2006-ig összesen 82 milliárd Ft államháztartási bevételhez jut a költségvetés.
- A TU1-TU2-es projektek támogatására az állam összesen 30,9 milliárd Ft-ot fordított, a beruházók által visszaigényelt ÁFA számított összege 19,6 milliárd Ft volt (együtt 50,5 milliárd Ft). Az államháztartás többletbevétele tehát 2006-ig 31,4 milliárd Ft lesz.
- Amennyiben figyelembe vesszük a közvetett és tovagyrúzó beruházások utáni ÁFA visszaigénylést is - a fenti számítási módszert követve - a beruházások államháztartási egyenlege -1,33 milliárd Ft lenne, nagyságrendileg nem jelentős negatívum. Ugyanakkor ismét utalnunk kell a beruházások üzemelésével összefüggő jelentős államháztartási többletbevételre.

Összefoglalva megállapíthatjuk, hogy az egészségturisztikai beruházásokhoz nyújtott állami támogatások összege, a beruházási multiplikátor hatás következtében - a visszaigényelt ÁFA teljes összegének figyelembevételével is - már a beruházások üzemelképességét megelőzően nagyjából visszaáramlik a központi költségvetésbe.

4.4 Az egészségturisztikai létesítmények üzemeltetésével összefüggő gazdasági hatások

A vizsgált új/megújult egészségturisztikai létesítmények többsége 2003-ban kezdte meg működését. Az új létesítményeknek értelemszerűen nincs felújítás előtti adata. A „rég” fürdők esetében – jól lehet jelentős kapacitásbővülés történt – 2001-et tekintjük bázis évnak. Az üzemelésre vonatkozó adatok értelmezésénél fontos tudni, hogy a létesítmények egy része 2003 tavaszán, közepén, illetve őszén kezdte meg működését, tehát a 2003 évi adatok nem teljes évre vonatkoznak. A növekmény kiszámítása a 2004-es év adatai alapján történt.

A tanulmány 1. fejezetében már utaltunk arra, hogy napjaink egyik új gazdasági jelensége, a szolgáltatások kiszervezése a gyógy- és wellness fürdők esetében is gyakori. Mindazonáltal nem tekinthetjük minden létesítményre jellemzőnek. (A foglalkoztatási adatok alapján látható, hogy ez az adott fürdőben milyen mértékű.)

A szolgáltatások kiszervezése témánk szempontjából azért fontos, mert annak nagyságrendje alapvetően befolyásolja a létesítmények üzemelésével összefüggő **közvetlen** gazdasági hatásokat, az árbevétel nagyságától a központi költségvetési befizetésekig.

³³ $53\,255\,016 \times 0,2 = 10,65$ md Ft

4.4.1 Árbevétel

A vizsgált 11 egészségturisztikai létesítményből 10 gyógy-, termál és wellnessfürdő, amelyekből 2 (Kehida Termál, Sárvár Termál) kisebb kapacitású wellness hotelt is magába foglal. Ez utóbbi fontos árbevétel növelő tényező lehet a jövőben.

A fürdők/wellness hotelek árbevételét külső és belső tényezők egyaránt befolyásolják. A belső tényezők közül ki kell emelni a fürdő kapacitását, az élményelemek számát, a fedett létesítmények szolgáltatási jellemzőit (pl. gyógyszolgáltatási kapacitását), és a marketing tevékenységet. A külső tényezők közül jelentős szerepe van a létesítmény, illetve a település turisztikai vonzáskörzetének, turisztikai infrastruktúrájának és imázsának, továbbá a lakossági vásárlóerő és a turisztikai kereslet alakulásának.

A vizsgált létesítmények árbevételének adatait a következő táblázatban foglaljuk össze.

Az egészségturisztikai létesítmények árbevételével összefüggő gazdasági hatások az alábbiak:

11 projekt:

- A Széchenyi Terv TU1 és TU2 programja keretében megvalósult 11 projekt üzemelésének első teljes évében, 2004-ben a létesítmények árbevétele – az outsourcing tevékenységek nélkül – 6 milliárd Ft volt, amely folyó áron 3,35 milliárd Ft-tal (129 %-kal) haladta meg a beruházás előtti 2,6 milliárd Ft árbevételt.

Ezek az adatok meggyőzően cáfolják azokat a vélekedéseket, amelyek szerint a fürdőfejlesztések nem növelték a keresletet, hanem a meglévő keresletet több egység között osztották el. Bizonyíték erre a zalakárosi Gránit Fürdő több mint 200 millió Ft árbevétel növekménye 2001-hez képest, miközben megjelent a régióban egy új létesítmény - a Kehida Termál -, és 700 millió Ft fölötti éves árbevételt ért el.

10. táblázat

Üzemeltetési árbevétel

Települések	Felújítás előtt (2001)	Felújítás után		Árbevétel növekmény 2004 év 2001-hez képest	
		2003	2004	Összeg	%-ban
Berekfürdő	-	63 045	69 346	69 346	n.é.
Cegléd	-	55 400	135 000	135 000	n.é.
Győr	50 000	130 000	450 000	400 000	800
Gyula	345 461	609 160	581 613	236 152	68
Hajdúszoboszló	1 276 063	1 824 019	1 969 849	693 786	54
Kehidakustány	33 525	686 094	775 000	741 475	2 212
Mórahalom	15 228	27 792	63 000	47 772	314
Pápa	-	46 085	235 500	235 500	n.é.
Sárvár	148 668	673 371	725 188	576 520	388
Tótkomlós	8 500	1 735	11 253	2 753	32
Zalakaros	727 727	888 206	940 250	212 523	29
Összesen	2 605 172	5 004 907	5 955 999	3 350 827	129
Országos becsült adat	13 000 000	25 000 000	30 000 000	17 000 000	130

Megjegyzés: adatok ezer Ft-ban.

- Számításokat végeztünk arra vonatkozóan, hogy egységnyi beruházási értékre mennyi árbevétel növekedés jut, s ez alapján mely projektek a legsikeresebbek. Számításaink szerint az egységnyi beruházási értékre jutó legmagasabb fajlagos hozamot Kehida Termál és a Hajdúszoboszlói Gyógyfürdő érte el, őket követi a győri Rába Quelle és a Gránit Fürdő Zalakároson. Sikeresnek tekinthetjük a Sárvári Termál, a Pápa Várkertfürdőt és a Gyulai Várfürdőt is. Mindazonáltal itt is hangsúlyozni kell, hogy a kiszervezett szolgáltatások árbevételét (pl. a vendéglátás és a gyógy-szolgáltatások a Pápai Várkertfürdőben) a fenti mutatók nem tartalmazzák.

Országos becslő adatok:

- A Széchenyi Terv TU1-TU2 pályázatainak keretében megvalósult létesítmények üzemeltetési árbevétele - a korábban bemutatott becslési módszer szerint – kb. 30 milliárd Ft.

Jóllehet 2004-ben országosan még nem minden létesítmény üzemelt, azonban a kutatási mintánk szerkezetétől eltérően, több wellness hotel működött, amelyek hozama jóval meghaladja a hasonló beruházási értékű fürdő létesítmények árbevételét. Ezért a 30 milliárd Ft becslő árbevétel realitásnak tekinthető.

- Számításaink szerint az egészségturisztikai fejlesztések miatti országos árbevétel-növekmény kb. minimum 17 milliárd Ft évenként. Ez különösen annak ismeretében fontos adat, hogy a 2004-es év sok szempontból nehéz év volt az egészségturisztikai létesítmények számára: későn indult a nyár, változékony volt az időjárás, nem nőtt a lakosság vásárlóereje, s a hagyományos küldő országokból (Németország, Ausztria) nem nőtt a beutazók száma.

4.4.2 Államháztartási bevételre gyakorolt hatás

A kutatás során – mélyinterjú módszerrel, majd statisztikai adatlappal - részletesen vizsgáltuk a létesítmény költségvetési kapcsolatait. Ez egyrészt az új/megújult objektumok működésével kapcsolatos jövedelemhatás vizsgálata miatt volt szükséges, másrészt ezen adatok segítségével lehet vizsgálni a Széchenyi Terv egészségturisztikai fejlesztések támogatására nyújtott támogatások nemzetgazdasági szintű megtérülését.

Az államháztartási bevételekre gyakorolt hatást két aspektusban vizsgáltuk.

- a) A létesítmény **közvetlen** befizetései:
 - a helyi önkormányzatnak befizetett adókat (iparűzési adó, idegenforgalmi adó) és
 - az állami költségvetésbe (E.B., Ny.B., EHO, szja, munkavállalói hozzájárulás, társasági adó) befizetett összegek.

Az ÁFA befizetésekkel nem foglalkoztunk, mert nem tudtuk elkülöníteni a beruházások miatt visszaigényelt ÁFA-t az üzemeltetéssel összefüggő ÁFA egyenlegtől.
- b) A létesítmények működésének hatása az államháztartási bevételekre ÁKM alapú³⁴ becslés alapján, amely az állami költségvetési halmozott bevételeket és az önkormányzati bevételeket egyaránt tartalmazza.

³⁴ Forrás: Sebestyén Tibor: Eutrend tanulmány, 2000

11. táblázat

Üzemeltetési árbevétel államháztartási halmozott befizetés

	2004 év			ÁKM alapján számolt halmozott államháztartási bevétel
	Árbevétel	Ebből központi költségvetési befizetés	Ebből Helyi önkormányzati befizetés	
Települések				
Berekfürdő	69 346	11 824	2 081	28 640
Cegléd	135 000	37 000	570	55 755
Győr	450 000	70 500	1 400	185 850
Gyula	581 613	103 832	8 200	240 206
Hajdúszoboszló	1 969 849	323 399	15 085	813 548
Kehidakustány	775 000	105 720	17 300	320 075
Mórahalom	63 000	10 567	-	26 019
Pápa	235 500	27 368	-	97 262
Sárvár	725 188	118 200	14 400	299 503
Tótkomlós	11 253	18 500	-	4 647
Zalakaros	940 250	180 425	18 410	388 323
Összesen	5 955 999	1 007 335	77 446	2 459 828
Országos becsült adat	30 000 000	5 036 675	387 230	12 390 000

Megjegyzés: adatok ezer Ft-ban.

Főbb megállapításaink a 11 projekt adatai alapján:

- A vizsgált 11 létesítmény 2004-ben **közvetlenül**
 - összesen 77,4 millió Ft-ot fizetett be a helyi önkormányzatoknak. Látható, hogy a vizsgált projektek közül az önkormányzati tulajdonban lévő új létesítmények szinte teljes egészében adómeneteselek. Jelentősebb összegű adót a hagyományos fürdők: zalakarosi Gránitfürdő, a Hajdúszoboszlói Gyógyfürdő, valamint a Sárvár Termál és Kehida Termál fizetett a helyi önkormányzatnak. Ezek közül a Kehida Termál magántulajdonban van.
 - összesen 1 milliárd Ft-ot fizetett be az állami költségvetésnek, ami a nettó árbevétel 20%-a. Ez az arány – a már tárgyalt jelentős outsourcing tevékenység – miatt alacsonyabb, mint az ÁKM tanulmány adata. Értelemszerűen a fürdők esetében a közvetett hatás nagyobb, mint az ÁKM alapú becslés szerinti arány.
- Nemzetgazdasági szinten a 11 létesítmény államháztartási bevételhez való halmozott (közvetlen + közvetett) hozzájárulása 2004-ben 2,46 milliárd Ft volt.

Országos adatok becslése:

- 2004-ben az egészségturisztikai létesítmények az üzemeléssel összefüggésben közvetlenül kb. 5 milliárd Ft-ot fizettek be a központi költségvetésbe.
- 2004-ben az államháztartás – az új/megújult fürdők üzemelése következtében összesen kb. 12,4 milliárd Ft bevételhez jutott.
- A fejlesztés előtti évhez viszonyítva a különbség országosan 6,5 milliárd Ft többlet államháztartási bevétel évenként.

12. táblázat

Üzemeltetési árbevétel államháztartási halmozott befizetés

Települések	Növekmény (2004 év 2001-hez képest)		
	Árbevétel	Közvetlen költségvetési befizetés	ÁKM alapján számolt halmozott államháztartási bevétel
Berekfürdő	69 346	11 824	28 640
Cegléd	135 000	37 000	55 755
Győr	400 000	40 500	165 200
Gyula	236 152	23 075	97 531
Hajdúszoboszló	693 786	61 000	286 534
Kehidakustány	741 475	99 891	306 229
Mórahalom	47 772	5 108	19 730
Pápa	235 500	27 368	97 262
Sárvár	576 520	75 955	238 103
Tótkomlós	2 753	18 500	1 137
Zalakaros	212 523	17 686	87 772
Összesen	3 350 827	417 907	1 383 892
Országos becsült adat	15 705 127	2 636 721	6 486 217

Megjegyzés: adatok ezer Ft-ban.

4.4.3 Munkahelyteremtő hatás

A fogadóhelyeken a turisztikai fejlesztések foglalkoztatásra gyakorolt hatásai általában nagy figyelmet kapnak. Az egészségturisztikai létesítmények munkahelyteremtő hatását a Széchenyi Terv pályázatai is kiemelten kezelték. A nyertes pályázatokban a beruházók összesen 2415 új munkahely létrehozását vállalták.

A kutatás során azt vizsgáltuk, hogy 2004-ben a kutatásba bevont létesítményekben összesen hányan dolgoztak, s a beruházás előtti évben mi jellemezte a foglalkoztatást.

Az egészségturisztikai létesítmények munkahelyteremtő hatásának vizsgálatához az alábbi adatokat használtuk fel:

- A fürdő/szálloda alkalmazottainak száma
 - o Éves átlagos állományi létszám,
 - o Idényszerűen foglalkoztatottak száma.
- A fürdő területén szolgáltatást nyújtó vállalkozások (outsourcing tevékenység) dolgozóinak száma
 - o Egész évben dolgozók száma,
 - o Idényszerűen dolgozók száma.

A kutatás során kapott létszámadatokat az alábbi táblázatban foglaljuk össze.

13. táblázat

Munkahelyteremtő hatás

Települések	Alkalmazottak száma fejlesztés előtt			Alkalmazottak száma, 2004			Pályázatban vállalt új munkahely	Fürdő területén létrejött többlet munkahely a vállaltéhoz képest	
	Fürdő	Outsource	Összesen	Fürdő	Outsource	Összesen		Állandó	Főszezon
Bereklődő*	-	-	-	30	-	30	30	-	-
Cegléd	-	-	-	30	30	60	40	20	82
Győr	34	-	34	83	80	163	26	103	131
Gyula	100	40	140	157	60	217	26	51	69
Hajdúszoboszló	360	800	1 160	414	900	1 314	25	129	129
Kehidakustány	10	-	10	130	-	130	72	48	88
Mórahalom	10	2	12	33	10	43	-	31	36
Pápa	-	-	-	34	52	86	37	49	73
Sárvár	38	10	48	129	60	189	101	40	76
Tótkomlós	13	-	13	20	-	20	8	(1)	19
Zalaegerszeg	145	-	145	154	-	154	22	(13)	(13)
Összesen	710	852	1 562	1 214	1 192	2 406	387	457	690
Országos becslést adó adat				7 587	7 450	15 037	2 415	2 852	4 312

* csak szállodai beruházás

Megjegyzés: adatok főben.

Legfontosabb kutatási eredmények:

11 projekt:

- A vizsgált 11 egészségturisztikai létesítményben 2004-ben 1214 fő dolgozott, 504 fővel több, mint a fejlesztések előtt, 2001-ben.
- Négy létesítmény kivételével, a fürdőkben jellemző a szolgáltatások kiszervezése (pl. biztonsági szolgálat, karbantartás, parkgondozás, gyógy-szolgáltatások), továbbá bérlőként külső vállalkozások végzik a vendéglátó, kiskereskedelmi, kölcsönző tevékenységet.
- A fürdő területén működő külső vállalkozások által foglalkoztatottak száma 2004-ben 1192 fő volt, ami 340 fővel haladja meg a beruházás előtti.
- A vizsgált létesítmények területén 2004-ben összesen 2406 fő dolgozott. A beruházók a pályázatban vállalt új munkahelyeket (387) biztosították, sőt összesen 457 többletmunkahelyet teremtettek. Idényszerűen pedig további 690 fő dolgozik a fürdők területén.

Országos becslést adó adatok:

- Becslések szerint a Széchenyi Terv egészségturisztikai fejlesztési programja az országban 5267 új munkahelyet teremtett, a pályázatban vállalt 2415 helyett.
- Fő szezonban további 4312 fő dolgozik az egészségturisztikai létesítményekben.

4.4.4 Vállalkozásösztönző hatás

Az egészségturisztikai fejlesztések a fogadóhelyeken működő vállalkozásokra közvetlen és közvetett hatást gyakorolnak. A közvetlen hatások a beszállító partner vállalkozások működésében jelentkeznek, a közvetett hatásokat elsősorban a település vállalkozásainak gazdasági prosperitásában figyelhetjük meg.

A kutatás során az egészségturisztikai fejlesztések vállalkozásösztönző hatását két aspektusban vizsgáltuk:

- A vizsgált településen működő vállalkozások számának alakulása.
- A vállalkozások tulajdonosainak, vezetőinek vélekedése az egészségturisztikai fejlesztések gazdasági hatásairól.

14. táblázat

Vállalkozásösztönző hatás

Települések	Társas vállalkozások		Többlet vállalkozások	
	2001	2003	száma	%
Berekfürdő	8	12	4	50
Cegléd	1 009	1 106	97	10
Győr	6 652	7 232	580	9
Gyula	845	893	48	6
Hajdúszoboszló	658	736	78	12
Kehidakustány	8	12	4	n.a.
Mórahalom	75	87	12	16
Pápa	839	895	56	7
Sárvár	383	430	47	12
Tótkomlós	83	95	12	14
Zalakaros	74	82	8	11
Összesen	10 634	11 580	946	146

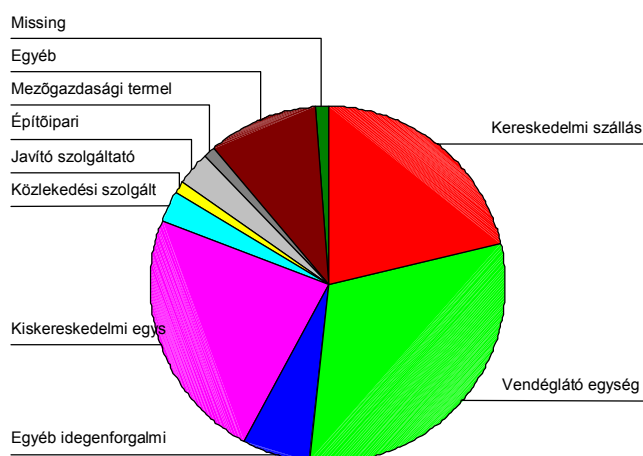
A 11 településen kivétel nélkül nőtt a társas vállalkozások száma, összesen 946 új vállalkozás jött létre 3 év alatt. Mindazonáltal nem mondhatjuk, hogy a fürdőfejlesztésnek ebben a folyamatban minden településen meghatározó szerepe volt. A legtöbb vállalkozás például Győrben jött létre, s minden bizonnyal nem a fürdőberuházás következtében.

A vállalkozások számának alakulását főleg a gazdasági klíma miatt tartottuk fontosnak bemutatni. Ennél árnyaltabb képet kaphatunk a fürdőfejlesztés vállalkozásösztönző hatásairól, ha a vállalkozók körében végzett kérdőíves megkérdezések összesített eredményeit mutatjuk be.

A mintába bevont vállalkozások főbb jellemzői

A minta települések szerinti megoszlását már ismertettük a bevezetőben, ezúttal az egyéb jellemzők szerinti összetétellel foglalkozunk. A diagramból jól követhető, hogy az idegenforgalmi szolgáltatást végzők a minta közel 60 százalékát teszik ki (58,5%). Ha ehhez számítjuk a kiskereskedelmi egységeket üzemeltetőket, mint akik közvetve kötődnek a fürdővendégekhez, akkor 81,7 százalékos arányt kapunk.

Fő tevékenységi kör

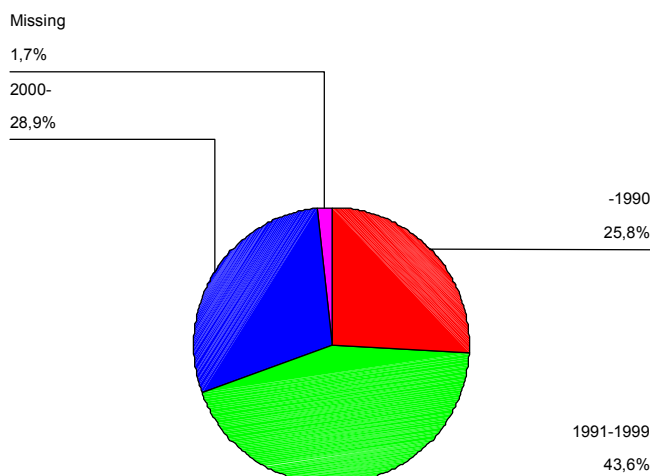

5. ábra

A megkérdezett vállalkozások nagyobbik fele mikro-vállalkozás, közel harmada kis vállalkozás, és mintegy 9 százalék a közepesek aránya.

A vizsgált vállalkozások átlagos működési ideje – osztály közepsőkkel történt súlyozás alapján - 8,8 év. A következő diagram jól mutatja, hogy a vállalkozások egynegyede már a kilencvenes évek előtt is működött, mintegy 45 százalékuk a kilencvenes években létesült és közel 30 százalékuk csak 2000 után jött létre.

A vállalkozás alapítási éve

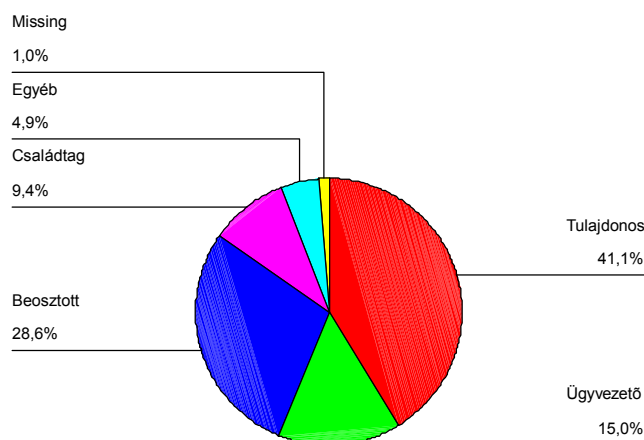

6. ábra

A 2000 után alapított vállalkozások közel negyven százalékében játszott szerepet a fürdőfejlesztés, részben azért, hogy a vállalkozás a fürdő területén található (7 esetben), részben pedig azért, hogy a fürdő beruházás miatt pótlólagos keresletnövekedésre számítottak (11 esetben).

Végül pedig a válaszok megalapozottsága és hitele érdekében vessünk egy pillantást a válaszadók statusára is. Mint az a diagramból kiolvasható a válaszadók több mint 40 százaléka tulajdonos, és valamivel több, mint egynegyede alkalmazott.

A válaszadó státusa

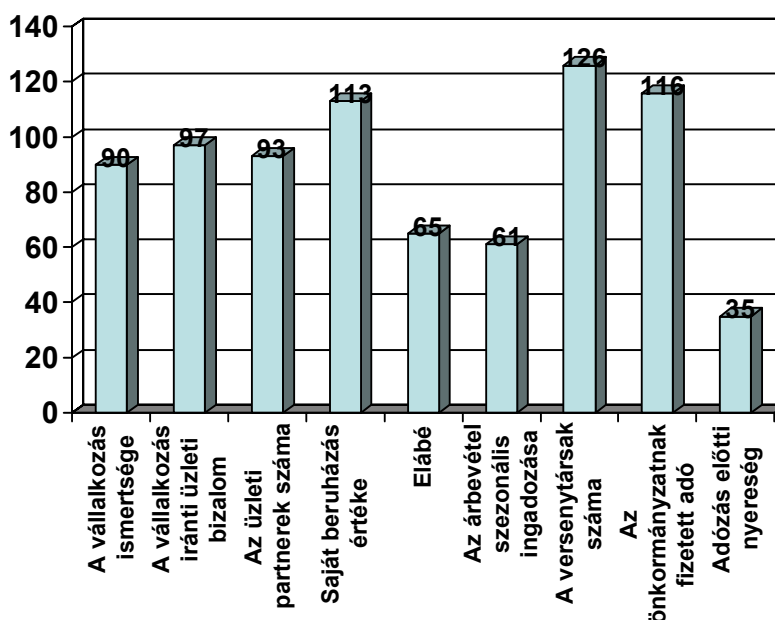

7. ábra

A fürdőfejlesztés gazdasági hatásai a helyi lakosok szerint

A kutatás elején azt tudakoltuk a vállalkozóktól, hogy 2000 és 2003 között milyen változások következtek vállalkozásuk környezetében, kapcsolataiban és működési feltételeiben. A következő diagram szerint a vállalkozások 44 %-ánál jelentősen nőtt a versenytársak száma, 40 százalékuknál az önkormányzatnak befizetett adó, és 39 százalékuk nyilatkozott úgy, hogy jelentősen nőtt a saját beruházás értéke. Igen sokan a vállalkozás iránti üzleti bizalom növekedéséről, az üzleti partnerek gyarapodásáról és a vállalkozás ismertségének jelentős növekedéséről számoltak be. Ez utóbbi csoport arra utal, hogy a fürdőfejlesztés imázsjavító hatást váltott ki, anélkül, hogy ezért a vállalkozásoknak bármit kellett volna tenniük.

A 2000 és 2003 között jelentősen nőtt tényezők

8. ábra

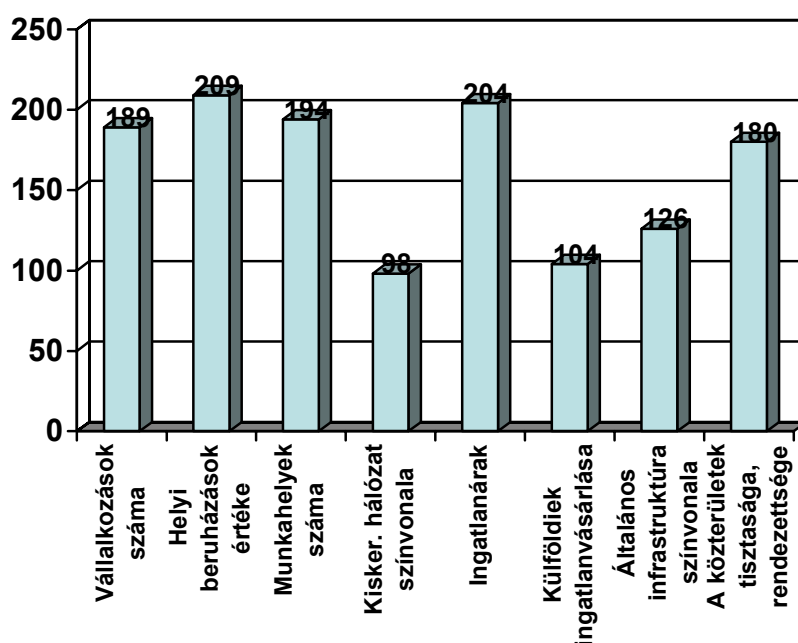
A megkérdezett vállalkozók közel fele (47,7%) vallotta, hogy a fürdőfejlesztés befolyással volt vállalkozása működésére. Akiknek közvetlen üzleti kapcsolatuk van a fürdővel (22,3%), ott a hatás egyértelműen kimutatható. Másoknál a hatás az árbevétel növekedésében, a vendégéjszakák számának emelkedésében és egyéb tényezőkben realizálódik.

A vállalkozóktól azt is tudakoltuk, hogy a fürdőfejlesztés milyen hatást gyakorolt a település életére. A vállalkozók közel 80 százaléka átlagosan kilenc választ adott, tehát a fejlesztésnek meglehetősen összetett hatásokat tulajdonítanak. Mint a következő diagramokból látszik, a vállalkozók a település hazai ismertségének növekedését rangsorolták az első helyre. A másodikra a helyi beruházások értékének növekedését tették, amit már az előző kérdésben is előre rangsoroltak. Ezután az ingatlanárak emelkedését tették, ami a lakossági vélekedésben is előre került. Fontos környezeti változások következnek ezután, azaz a munkahelyek számának növekedése, a vállalkozások számának gyarapodása, valamint a közterületek tisztaságának, rendezettségének javulása. Ha ezeket

a faktorokat csoportosítjuk, megállapíthatjuk, hogy a fürdőfejlesztés egyfajta mikro-konjunktúrát eredményezett a települések vállalkozói számára, miközben javította a település ismertségét.

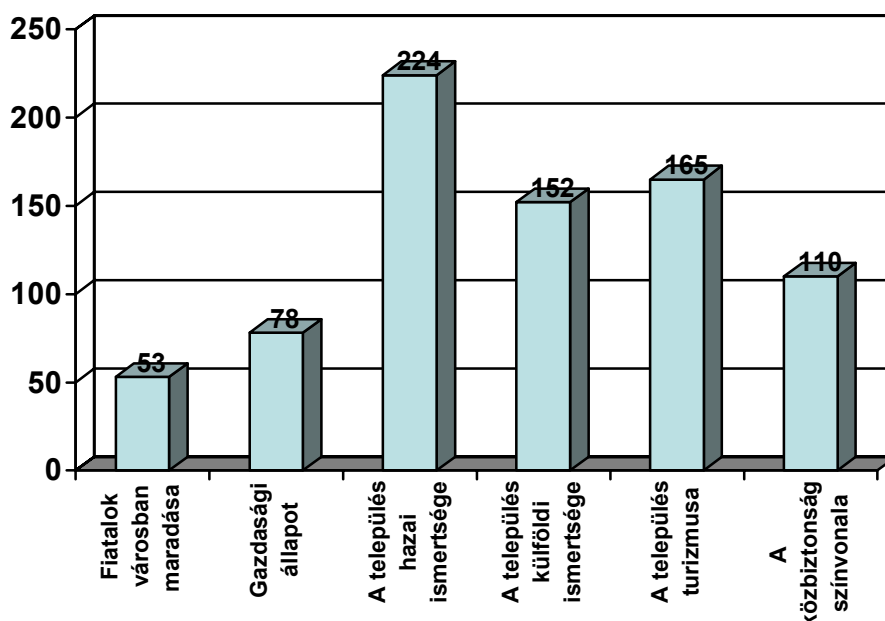
A településbe vetett bizalom, és a fürdőfejlesztés által megindult folyamatok folytatódásának reménye motiválja azokat a vállalkozókat, akik öt éven belül fejlesztési tervekkel rendelkeznek. Ha az ezt ábrázoló diagramra nézünk, azt látjuk, hogy közel 40 % konkrét elképzelésekkel rendelkezik, ugyanennyien nem kívánnak fejleszteni, és egyötöd nem tudja még, hogy mit tesz a jövőben. Ha ezt a képet a vállalkozások típusai szerint is vizsgáljuk, azt látjuk, hogy a legerőteljesebb a fejlesztési szándék a kereskedelmi szálláshely értékesítő és a vendéglátó tevékenységet folytató vállalkozásoknál, vagyis a turizmushoz közvetlenül kötődő szektorban. Ez a tény közvetve bizonyítja, hogy a turisztikai vállalkozások a fürdőfejlesztés által kiváltott konjunktúrában erősen érdekeltek.

A vizsgálatba bevont vállalkozások közül hány esetben emelkedtek az alábbi tényezők a fürdő (wellness-hotel) fejlesztések hatására? I.

9. ábra

A vizsgálatba bevont vállalkozások közül hány esetben emelkedtek az alábbi tényezők a fürdő (wellness-hotel) fejlesztések hatására? II.

10. ábra

Végül tájékozódunk arról, hogy milyen további fejlesztésekre van szükség a fürdő jobb hasznosításához. A megkérdezettek kétharmada adott valamilyen javaslatot, de azok erősen szóródnak, s így csak a leggyakrabban előfordulókat említjük meg. A javaslatok nagyobbik része a fürdő téli létesítményekkel történő bővítésére, illetve kapacitásának növelésére irányul. Sokan szálloda, panzióépítést javasolnak, valamint utak fejlesztését, több sportolási lehetőség biztosítását a fürdő területén, és jobb marketing munkát. Úgy tűnik, hogy a fürdőfejlesztést a kiegészítő műveletek nem követték eléggé, s ezt az elmaradást most kell behozni. Általános igény a település és a fürdő összehangolt népszerűsítése, amire főleg a kis településeken kiváló példákat láttunk.

4.4.5 Az önkormányzati bevételekre gyakorolt hatás

Az egészségturisztikai fejlesztések a fogadóhelyeken az önkormányzat bevételeire közvetlenül a létesítmény által fizetett helyi adókkal hatnak.

Ilyen a létesítmények által az önkormányzatoknak fizetett iparüzési adó és - szálláshelyi szolgáltatás esetén - a vendégéjszakák száma alapján képződő idegenforgalmi adó.

Közvetett hatásnak tekintjük az önkormányzat helyi adóbevételeinek alakulását, ebből a településen működő szálláshelyek után fizetett összes idegenforgalmi adóbevételt, és az idegenforgalmi adó után a költségvetéstől kapott normatív támogatást.

Ezeket az összefüggéseket a következő táblázatban foglaljuk össze.

15. táblázat

Önkormányzati bevételek

Települések	Önkormányzati bevételek										
	Helyi adóbevétel								IFO adó utáni költségvetési támogatás		
	2001	2004	Változás (2004 mín 2001)	Ebből fürdőbelfiz.		Ebből IFO adó			2001	2004	Változás (2004 mín 2001)
				2001	2004	2001	2004	Változás			
Berekfürdő*	28 180	59 600	31 420	-	2 081	18 570	36 000	17 430	24 000	48 000	24 000
Cegléd	522 496	540 673	18 177	-	570	-	-	-	-	-	-
Győr	5 742 350	6 565 000	822 650	n.a.	1 400	12 988	15 000	2 012	25 976	32 000	6 024
Gyula	619 228	826 000	206 772	4 557	8 200	40 641	58 000	17 359	81 282	116 000	34 718
Hajdúszoboszló	617 554	843 000	225 446	16 967	15 085	177 028	210 000	32 972	354 055	350 000	(4 055)
Kehidakustány	-	-	-	522	17 300	1 761	5 750	3 989	3 522	9 625	6 103
Mórahalom	54 357	47 670	(6 687)	-	-	2	1 400	1 398	3	1 000	997
Pápa	749 179	953 000	203 821	-	-	-	2 500	2 500	-	2 827	2 827
Sárvár	898 196	949 900	51 704	11 425	14 400	29 628	32 000	2 372	59 256	64 000	4 744
Tótkomlós	61 076	102 000	40 924	-	-	-	-	-	-	-	-
Zalakaros	127 391	190 500	63 109	13 156	18 410	69 447	81 500	12 053	138 894	163 000	24 106
Összesen	9 420 007	11 077 343	1 657 336	46 627	77 446	350 065	442 150	92 085	686 988	786 452	99 464

* csak szállodai beruházás

Megjegyzés: adatok ezer Ft-ban

A kutatásba bevont 11 településen az önkormányzatok helyi adóbevétele a vizsgált időszakban 31,6%-kal nőtt. Nem állnak rendelkezésünkre más települések adatai, de bizonyosak vagyunk abban, hogy a vizsgált települések helyi adóbevétele az átlagnál jobban emelkedett. Nem véletlen, hogy ezt a tényt valamennyi településen megemlítették a vállalkozók.

Külön elemzést igényelne az idegenforgalmi adóbevétel aránya a helyi adóbevételen belül.

Van olyan település, ahol ez 43% (Zalakaros), illetve 60% (Bereksfürdő). Az idegenforgalmi adóbevétel mutatja a turizmus jelentőségét a településen, a magas arány pedig utal a turisztikai infrastruktúra fejlettségére. A települések számára fontos bevétel az idegenforgalmi adóbevétel után a költségvetésből kapott normatív támogatás.

A településtanulmányokban mindezekről részletesen írtunk.

A magyarországi tapasztalatok azt mutatják, hogy a gyógy- és wellness fürdőhelyeken – az idegenforgalommal összefüggő költségvetési támogatást is felhasználva – általában dinamikusan fejlődnek a települések, alacsony a munkanélküliség és fejlett az infrastruktúra.

4.4.6 Az egészségturisztikai létesítmények látogatóforgalmának alakulása

A zömében fürdők látogatóforgalma vizsgálatának célja bemutatni, hogy az új, megújult létesítmények iránti kereslet hogyan alakult a nyitás óta, milyen a látogatóforgalom összetétele, nőtt-e és mennyivel a téli időszak látogatóforgalma, melyek a fürdők főbb keresleti szegmensei.

A vizsgált fürdők beruházás előtti látogatóforgalmának ismerete lehetőséget adott a többlet látogatóforgalom kimutatására is.

A fentiekhez egyrészt a mélyinterjúk, másrészt a főiskolai hallgatók által a lakosság körében végzett kérdőíves megkérdezések szolgáltatott adatokat.

16. táblázat

Látogatóforgalom alakulása

Települések	Éves látogatóforgalom			Látogató- forgalom változása (2004 min 2001)
	Beruházás előtt (2001)	Beruházás után (2004)		
		Összes	Ebből Belföldi	
Berekfürdő*	-	8 417	7 500	8 417
Cegléd	-	165 000	156 750	165 000
Győr	90 000	400 000	360 000	310 000
Gyula	742 690	921 000	874 950	178 310
Hajdúszoboszló	1 681 130	2 280 178	1 368 107	599 048
Kehidakustány	123 259	380 000	190 000	256 741
Mórahalom	38 203	114 000	108 300	75 797
Pápa	-	264 000	258 720	264 000
Sárvár	173 873	500 000	275 000	326 127
Tótkomlós	28 130	32 130	-	4 000
Zalakaros	734 563	708 779	425 300	(25 784)
Összesen	3 611 848	5 773 504	4 024 627	2 161 656
Országos becsült adat		28 867 520	20 000 000	10 808 280

* csak szállodai beruházás (vendégéjszakák)

Megjegyzés: adatok főben.

Főbb kutatási eredmények:

11 projekt:

- 2004-ben a vizsgált létesítmények látogatóforgalma (szálloda esetében a vendégéjszakák száma) 5,77 millió fő volt.
 - A beruházás előtti évhez képest a látogatóforgalom 2,16 millió fővel, 60%-kal nőtt.
 - A belföldi látogatók száma a 2004. évi keresletnek kb. 70%-át adták.
 - A fürdők napi látogatóforgalma³⁵ főszezonban (nyáron) és télen egyaránt jelentősen nőtt.
 - o Télen: hétköznapiakon 200-1200 fővel, hétvégén 450 –1600 fővel,
 - o Nyáron: hétköznapiakon 500-4000 fővel, hétvégi napokon 1500-8000 fővel.
- Fontos kiemelni, hogy a téli napi látogatóforgalom jelentős emelkedése kedvezően hat a hazai turisztikai kereslet szezonális ingadozására.

Országos becsült adatok:

- Az új/megújult létesítmények éves látogatóforgalma 2004-ben kb. 28,9 millió fő volt.
- A felújításokat követően a fürdők éves látogatóforgalma országosan kb. 10,8 millió fővel nőtt.
- A belföldi látogatók száma kb. 20 millió fő/év.

A 2004. évi adatok várhatóan a következő években is jellemzőek lesznek.

³⁵ A tanulmány II. Kötetében a fürdők becsült napi látogatóforgalmát beruházás előtt és 2004-ben minden települést tanulmányban bemutatjuk.

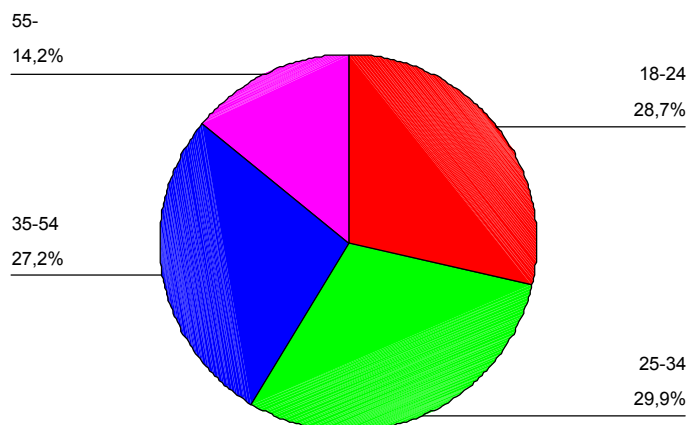
A lakosság fürdőlátogatási jellemzői

A minta főbb jellemzői

A lakosság körében véletlenszerűen kiválasztott és megkérdezett 1088 fő településenkénti összetételét már a tanulmány módszertani részében ismertettük. Ezúttal a vizsgált sokaság egyéb jellemzőit mutatjuk be.

A megkérdezettek 44%-a férfi, 56 %-a nő volt. Ez némi eltérést mutat az országos adatoktól³⁶, de tendenciájában megegyezik azokkal.

A minta életkor szerinti összetétele, melyet az alábbi diagram mutat, fiatalabb az alapsokaság korcsoportonkénti összetételénél. Az eltérés az 55 év felettiek mintegy 20 %-kal alacsonyabb arányából következik³⁷, de a vizsgált téma indokolta, hogy az aktív népességre koncentráljunk.

11. ábra: A minta összetétele életkor szerint

A megkérdezettek iskolai végzettség szerinti összetétele is kedvezőbb képet mutat az országos átlagnál. A 2001³⁸évi adatokhoz viszonyítva a minta és az alapsokaság iskolai végzettség szerinti összetétele a következőképpen alakult.

Az alapsokaság és a minta iskolai végzettség szerinti összetétele:

Iskolai végzettség	Minta %	Alapsokaság %
Általános iskola	13,0	49,2
Középiskola	66,7	38,2
Egyetem, főiskola	20,3	12,6
Együtt	100,0	100,00

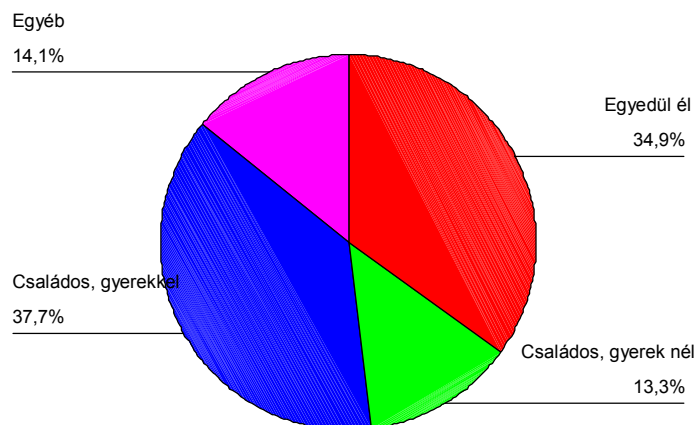
³⁶ Az alapsokaság összetétele 2003-ban 47,5 % férfi, 52,5 % nő. Forrás: Magyar Statisztikai Évkönyv, Bp. 2003. 35.p.

³⁷ A 18 év feletti népesség korcsoportonkénti megoszlása 2003-ban: 18-24 év közöttiek **12,3%**, 25-34 év közöttiek **19,2%**, 35-54 év közöttiek **34,8 %**, és az 54 év felettiek **33,7%** Forrás: Magyar Statisztikai Évkönyv, Bp. 2003. 37.p.

³⁸ Forrás: Magyar Statisztikai Évkönyv, Bp. 2003.43.p.

Jól látható, hogy a mintában a középfokú és felsőfokú végzettségűek aránya kétszerese az alapsokaságénak, de ezt a differenciát tudatosan vállaltuk, hiszen kompetens és megalapozott véleményeket kívántunk gyűjteni.

A minta családi állapot szerinti összetétele jól közelíti az alapsokaságét. Mint a következő diagram mutatja, mintánkban a családosok aránya 50,8 %, ami a 2003. évi adatok szerint³⁹ a magyar lakosság egészére 54,1%. Az egyedül élők aránya mindkét sokaságnál megközelítően azonos (minta 34,9%, alapsokaság 34,1 %).

12. ábra: A minta összetétele családi állapot szerint

A fürdő (szálloda) fejlesztés ismertsége és látogatása

A lakossági megkérdezés bevezetőjében arról érdeklődtünk, hogy milyen fejlesztések történtek 2000 óta a településen. Erre a kérdésre átlagosan két választ adtak a megkérdezettek az alábbi módon:

A 2000 óta megvalósult beruházások, fejlesztések említési gyakorisága

Fejlesztési cél	Válaszok a válaszadók százalékában
Fürdő	83,0
Új szálláshelyek, vendéglátóegységek	23,3
Általános infrastruktúra fejlesztés	30,3
Épületek, műemlékek felújítása	15,8
Apartmanházak, lakóházak/ lakóparkok építése	6,3
Kereskedelmi üzletek	11,9
Egyéb	29,9

A válaszokból kiolvasható, hogy a fejlesztések, beruházások között utcahosszal vezet a fürdő. A spontán emlékezetnek ez a 83 százalékos mutatója igen jónak mondható, és arra utal, hogy a település szempontjából a fürdőberuházás meghatározó jelentőségű. Ez azért érdekes, mert a vizsgált időszakban jelentős infrastrukturális beruházások valósultak meg, de a szelektív memória azokat kevésbé őrzi meg. Úgy tűnik, hogy a mindennapi életet megkönnyítő fejlesztések kisebb nyomot

³⁹ Forrás: Magyar Statisztikai Évkönyv, Bp. 2003. 48.p.

hagynak az emberekben, mint a fürdőberuházás. A tudatos emlékezeti hatást „rákérdezéssel” vizsgáltuk, melynek eredményeként azt kaptuk, hogy a megkérdezettek 97,5 százaléka hallott a gyógyfürdőfejlesztésről. Ez a magas ismertségi adat arra utal, hogy a település vezetése fontosnak tartotta (tartja) a lakosság bevonását a beruházási folyamatba.

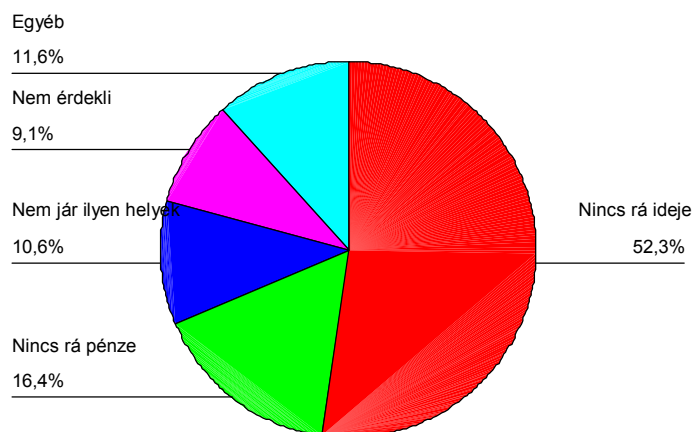
A megújult fürdőbe (gyógyszállóba) a megkérdezettek 62,9 %-a látogatott el. Ez a meglepően magas arány, mint az alábbi táblázatból látható, minimális szórást takar. Csupán az 55 év feletti és az általános iskolai végzettséggel rendelkezők látogatási aránya alacsonyabb az országos átlagnál. Feltehetően mindkét csoport magatartását alacsonyabb jövedelmi színvonal magyarázza, holott az előbbieknek igencsak nagy szüksége lenne a gyógyfürdőre.

A létesítménybe látogatók aránya főbb jellemzők szerint

17. táblázat

Életkor	%-os arány	Iskolai végzettség	%-os arány	Családi állapot	%-os arány
18-24 év	63,2	Általános	41,0	Egyedül él	62,3
25-34 év	67,7	Középfokú	65,7	Családos, gyerek nélkül	60,4
35-54 év	61,9	Felsőfokú	67,4	Családos gyerekekkel	63,5
55 év felett	54,2	Átlagosan	62,9	Egyéb	66,0

Érdemes egy pillantást vetnünk azoknak a motívumaira is, akik még nem jutottak el a fürdőbe.

13. ábra: A fürdő nem látogatásának okai

Mint az a diagramból jól látszik, a válaszadók egyötöde egyáltalán nem jár fürdőbe, így az új létesítmény sem képes kialakult szokásaikat megváltoztatni. A fürdőt még meg nem látogatók fele időhiányra, egyhatoda pedig a pénzhiányra panaszkodott. Feltehetőleg az előző csoportból kerültek ki azok a válaszadók, akik tervezik a jövőben a fürdő meglátogatását, mert arányuk (51,5%) megegyezik az időhiányra hivatkozókkal (52,3%). Ha a fürdőbe már eljutottak és azt meglátogatni szándékoznak arányát összesítjük, akkor azt mondhatjuk, hogy a fürdő a helyi lakosság több mint 80 százalékát vonzza.

A településenkénti vizsgálódás már nagyobb szóródást takar, a legnagyobb arányban Kehidakustány (82,7%), Hajdúszoboszló (71,7%) és Sárvár (70,3%) lakosai, míg a legkisebb arányban Gyula (50,0%) Győr (55,4%) és Tótkomlós lakosai látogatták meg a fürdőt.

A fürdő látogatási céljai között a strandolás vezet, amit a szórakozás, úszás, kíváncsiság és a gyógykezelés követ. Bár egy-egy válaszadó több célt is megjelölhetett, és így átlagosan 2,2 jelölést adtak, érdemes a látogatási célok és gyakoriságok között kapcsolatot keresnünk. A táblázat adataiból megállapítható, hogy a strandolási és szórakozási céllal fürdőbe járást a havi egyszeri, vagy annál ritkább látogatás jellemzi. Az úszáshoz a heti egyszeri alkalom tartozik, míg a kíváncsiság legtöbbször egyetlen látogatást eredményez. Viszonylag kevesen jelölték a gyógykezelési célokat, holott a vizsgált települések szinte mindegyike gyógyfürdővé nyilvánította a fürdőt. E jelenség valószínűleg a minta fiatalabb voltával magyarázható.

Fürdőlátogatási célok és gyakoriság

18. táblázat

Látogatási célok/gyakoriság	Hetente többször	Hetente egyszer	Havonta egyszer	Ritkábban	Eddig egyszer	Összesen
Strandolás	57	87	113	113	51	421
Úszás	62	85	74	68	30	319
Gyógykezelés	34	37	23	37	15	146
Szórakozás	42	69	95	95	36	337
Kíváncsiság	11	13	34	53	96	207
Egyéb	23	13	7	16	7	66
Együtt	229	304	346	382	235	1496

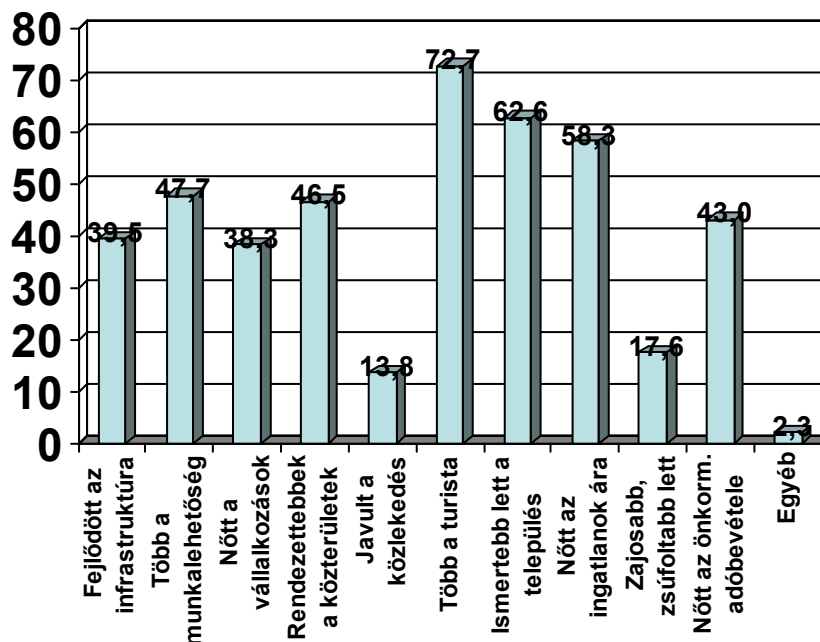
A fürdőlátogatás többnyire társas program. A megkérdezettek 80 %-a családjával, illetve barátaival látogatott el a fürdőbe.

A fürdőfejlesztés hatásai a településre a lakosság véleménye alapján

A helyi lakosság közel 80 %-a véli úgy, hogy a fürdőfejlesztés befolyásolta a település életét.

A megkérdezettek 6,5 százaléka szerint a fürdőfejlesztés nem volt hatással a településre, és 15 % nyilatkozott úgy, hogy nem tudja megítélni. Ha a fürdőfejlesztés módjait vizsgáljuk, amit a következő diagram mutat, akkor azt látjuk, hogy a településre érkező több turistában látjuk a legfőbb eredményt. Tíz százalékos lemaradással követi ezt a vélekedést az a válasz, hogy ismertebb lett a település. Nagyon lényeges eredményfaktor áll a harmadik helyen, az ingatlanok árának emelkedése. Ez a tény nemcsak a települést értékeli fel, hanem minden tulajdonos jövedelmi pozícióját, áttételesen mobilitását javítja. A válaszadók kevesebb, mint fele megemlítette még a több munkalehetőséget, a közterületek rendezettebbé válását és az önkormányzat adóbevételeinek növekedését.

**A válaszadók hány százaléka szerint befolyásolta a
fürdőfejlesztés az alábbi szempontokat?**

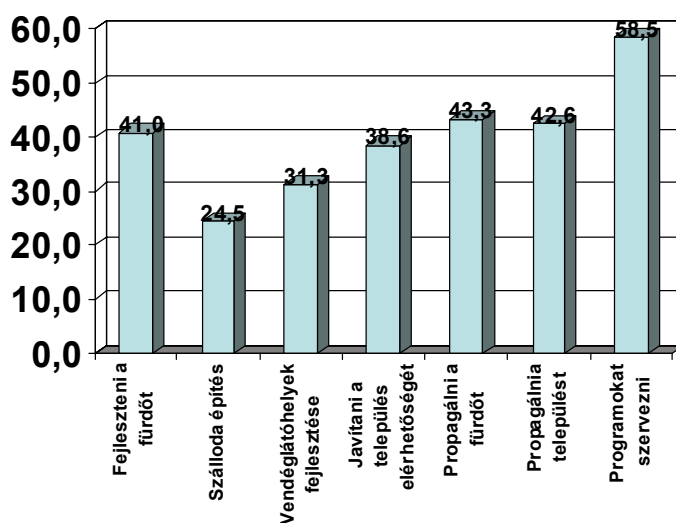
14. ábra: A fürdőfejlesztés hatásai - a helyi vállalkozók szerint

A lakosok közel 30 százaléka nyilatkozott úgy, hogy a fürdőfejlesztés saját életüket is befolyásolta. Az így vélekedők mintegy fele szerint a szabadidő hasznosabb eltöltéséhez nyújt jó lehetőséget, egyharmaduk szerint a fürdő hozzájárul egészségük megőrzéséhez, míg a többiek a fürdővel kialakított üzleti kapcsolatokra, illetve a nekik, vagy családtagjaiknak nyújtott munkalehetőségre hivatkoztak.

A fürdő jobb hasznosítása érdekében a megkérdezettek közel 60 százaléka tett valamilyen javaslatot, átlagosan ötfélét. Mint a következő diagram mutatja, a legtöbben programokat, rendezvényeket szeretnének a fürdő helyszínén, amivel ez a létesítmény kulturális vonzerővé is válhatna. A következő két javaslat a fürdő és a település propagálását célozná, nem utolsó sorban a fürdő jobb hasznosítása érdekében. Ezután azok a javaslatok következnek, amelyekben a helyi lakosok a fürdő bővítését és a település jobb elérhetőségét fogalmazták meg.

A fürdőfejlesztésre konkrétan is rákérdeztünk és minden második válaszolótól értékelhető eredményt kaptunk. Ezek szerint a legtöbben (42,8%) több medencét építenének, csúszdákkal látnák el a létesítményt (6,3 %), bővítenék a parkoló kapacitását (5,6%) és több étkezési lehetőséget biztosítanának a fürdő területén.

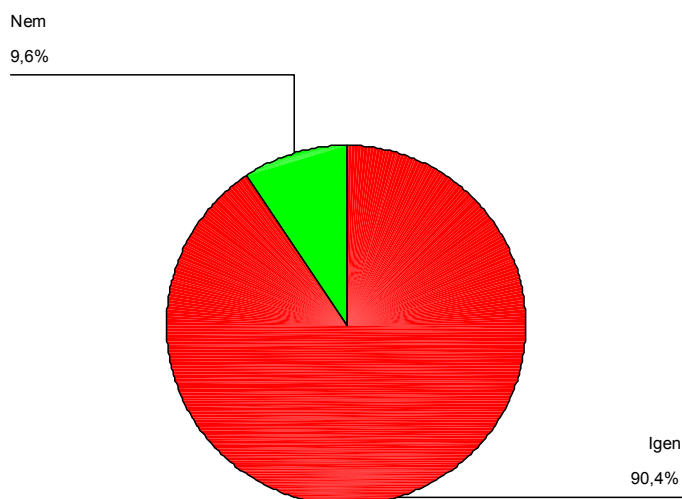
Milyen további fejlesztésekre, intézkedésekre lenne szükség a gyógyfürdő jobb hasznosítása érdekében (%)?

15. ábra

A lakosság javaslatai zömükben személyes tapasztalatokból adódnak, s ezért célszerű azokat figyelembe venni. Annál inkább is megfontolandók, mert a vizsgált településeken megkérdezett lakosok 90,4%-a, mint az a következő diagramból plastikusan tárul elénk, szeret a településen élni, fontosnak tartja annak fejlesztését, és népességmegtartó erejét. Ez a magas a lokálpatriotizmus a kapott adatok hasznosíthatóságát nagymértékben javítja.

Szeretnek a településen élni

16. ábra

4.5 Összefoglaló

A kutatás közel egy évig tartott és számos módszertani, szakmai tapasztalattal járt.

A megbízás lehetőséget adott arra, hogy a turizmus gazdasági hatásait egy – a nemzetközi turizmus piaci trendjei szerint is - jelentős turisztikai termékfejlesztésre irányultan vizsgáljuk.

A kutatási célok meghatározásánál figyelembe kellett vennünk a turizmus interszektorális jellegét, a gazdasági hatások különböző szintjeit és területeit. Ez kissé bonyolulttá tette a feladatot és az elemzést, de úgy látjuk, hogy az alkalmazott módszerek és a primer kutatás során összeállt adatbázis lehetővé teszi a 2001-2004 években lezajlott egészségturisztikai fejlesztések hatásainak komplex bemutatását.

Oktató intézményként fontos eredménynek tartjuk, hogy módszertani tapasztalatokat szerezhettünk a turizmus hatásvizsgálatának gyakorlati lépéseiről. A turizmus szakirányos hallgatóink által 11 településen végzett lakossági és vállalkozói kérdőíves megkérdezés és adatbázis feldolgozás segítette a hallgatók gyakorlatorientált képzését és szakmai ismereteinek élményszerű bővítését.

A kutatásba bevont létesítmények és települések vezetőitől a mélyinterjúkon széleskörű és jól használható információkat kaptunk, annak ellenére, hogy módszertani megfontolások miatt nem adtuk meg előre az interjú vázlatát.

Interjúalanyaink partnerek voltak az adatok ellenőrzésében, s ezzel elkerültük azt, hogy a tanulmány téves adatokat tartalmazzon. Amennyiben ilyen előfordulna, az a rendkívül összetett – és felvállaltan bonyolult – összefüggések számítási műveletei miatt történt és korrigálható.

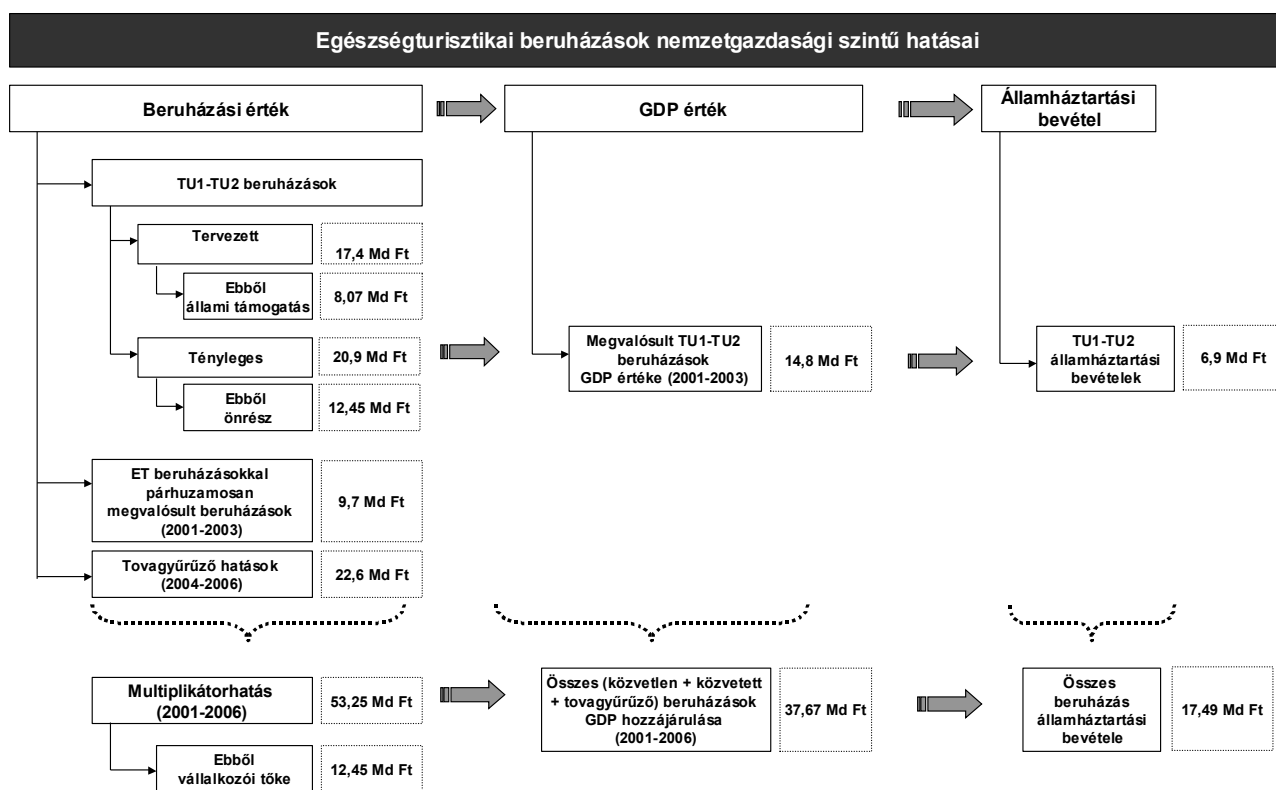
A számszaki kutatási eredményeken túl a legfontosabb tapasztalatokat az alábbiakban foglaljuk össze:

- A fürdők (önkormányzatok) többsége már a Széchenyi terv meghirdetése előtt tervezte a beruházást, azonban forráshiány miatt nem mertek belevágni a fejlesztésbe.
- A beruházásoknak rövid volt az átfutási ideje.
- Az új létesítmények a települések legfontosabb turisztikai attrakciójává válnak.
- A helyi lakosok nagy többsége ismeri és büszke az új létesítményekre.
- Az egészségturisztikai létesítmények fő keresleti forrása a belföldi turizmus.
- Az egészségturisztikai fejlesztések jelentős turisztikai beruházásokat generálnak.
- A vizsgált településeken a wellness hotelek építése iránt jelentős a vállalkozói töke érdeklődése.
- Az önkormányzatok vezetői a fürdőket a település egyik legfontosabb, turizmust befolyásoló létesítményének tekintik, s egy kivétellel a jövőben sem kívánják privatizálni azt.
- A fürdőfejlesztés hatására nőtt az ingatlanok ára, felértékelődött a települések ingatlanjainak értéke.
- Az eddigi tapasztalatok alapján a fürdők nem versenytársai egymásnak, de a pozicionálásukra a jövőben nagyobb gondot kell fordítani.
- Minden kutatásba bevont létesítmény tulajdonosa – kisebb, nagyobb mértékben - tervezi a bővítést, fejlesztést.
- A vizsgált településeken fejlődnek a vállalkozások és rendezett a környezet.

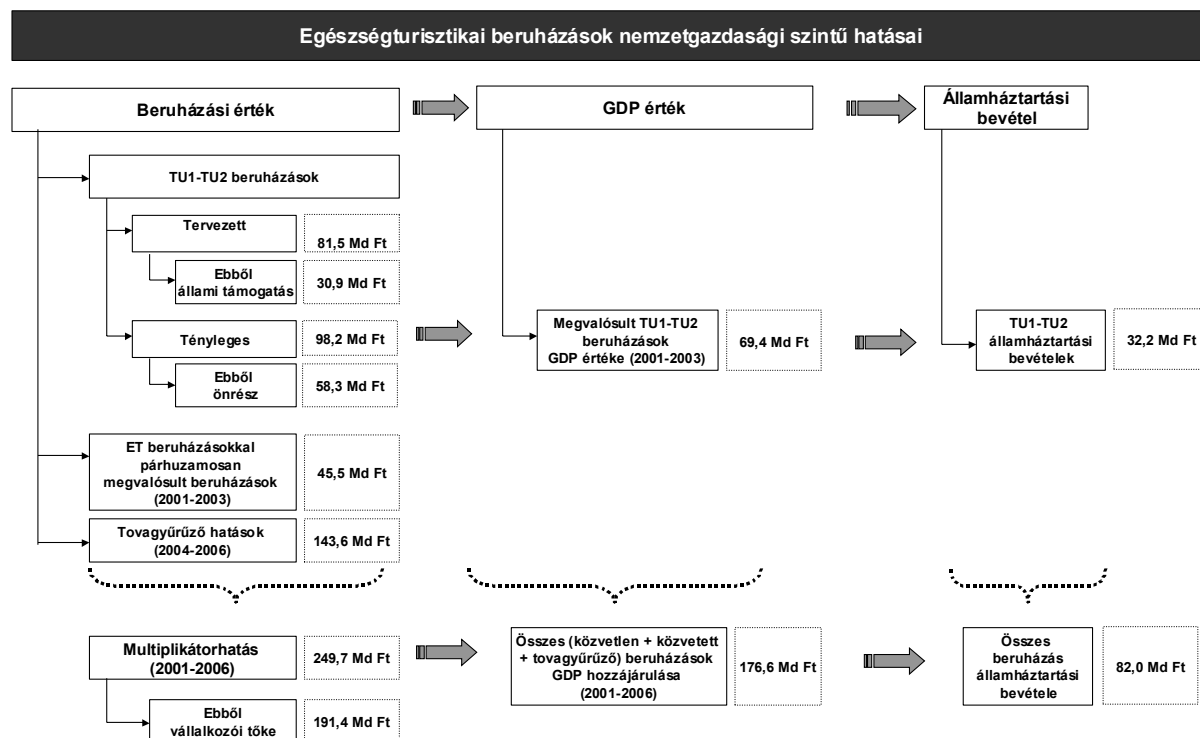
A kutatás számszaki eredményeit a 3.1 fejezetben bemutatott ábrák felhasználásával összefoglalás céljából még egyszer bemutatjuk:

- A beruházások nemzetgazdasági szintű hatásainak ábráját két adatbázissal mutatjuk be:
 - 11 projekt kutatási eredményeivel,
 - országos becslő adatokkal.
- Az üzemeléssel összefüggő gazdasági hatásokat - a 11 létesítmény adatait és az országos becslő adatokat - egy ábrában foglaljuk össze, külön feltüntetve a 2004 évi többlet hatásokat a beruházás előtti évhez, 2001-hez viszonyítva.
- Végül felvázoljuk az egészségturisztikai fejlesztések fogadóhelyi hatásainak főbb kutatási eredményeit, a 2004. évi adatok felhasználásával.

A vizsgálatba bevont létesítmények és települések részletes adatai a tanulmány II. kötetében található.

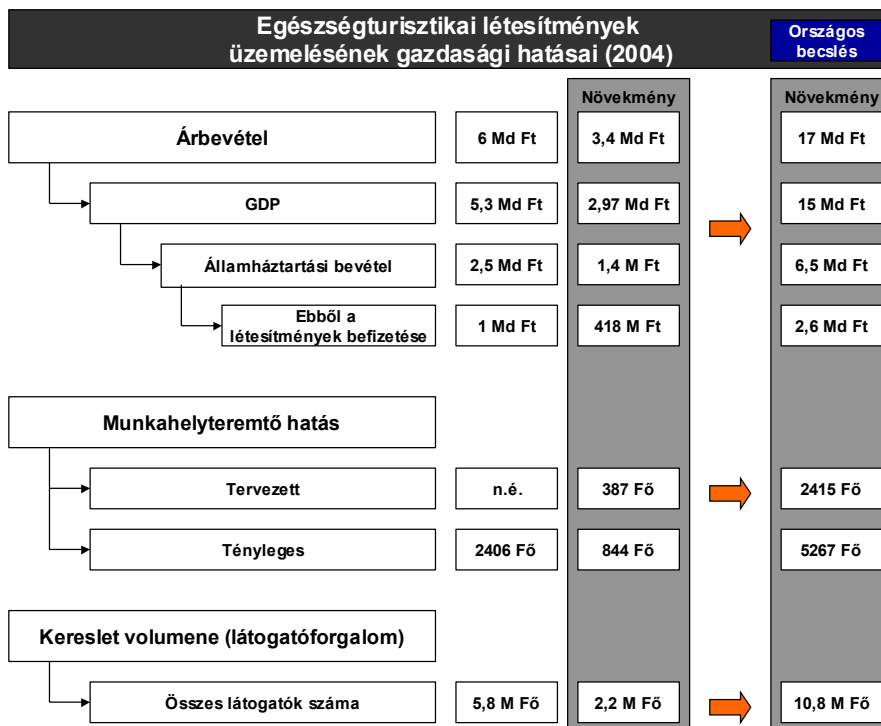

17. ábra: A vizsgált 11 egészségturisztikai beruházás nemzetgazdasági hatásai

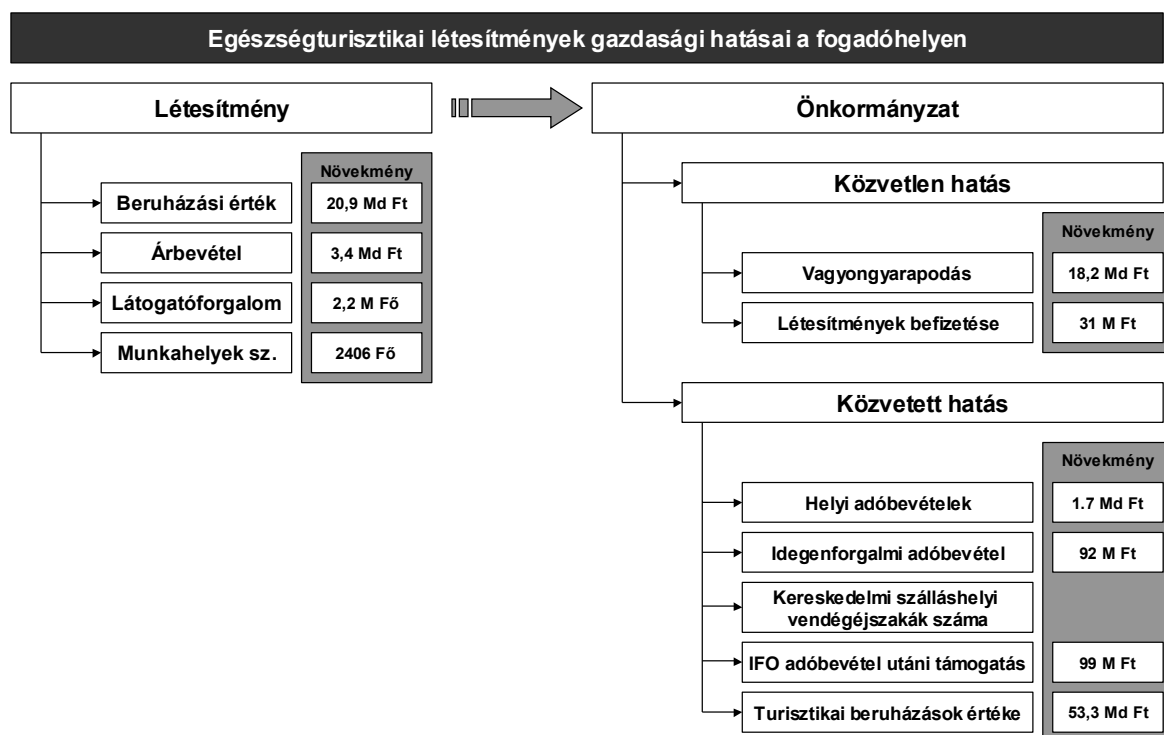
18. ábra: Az egészségturisztikai beruházások gazdasági hatásainak országos becslést adatai

Az egészségturisztikai létesítmények üzemelésének gazdasági hatásait bemutató ábra első oszlopában a létesítmények 2004. évi adatait tüntettük fel, a második oszlop a beruházás előtti évhez viszonyított növekményt mutatja, míg a harmadik a beruházások és az üzemelési jellemzők becslést országos adatait (csak a többlethatásokat!) tartalmazza.

19. ábra: Az egészségturisztikai létesítmények üzemelésének gazdasági hatásai 2004 évi adatok alapján

Az egészségturisztikai fejlesztések hatásait a településeken csak a 11 projekt kutatási eredményei alapján foglaljuk össze. Az ábra bal oldalán a létesítmény jellemző adatait, a jobb oldalon pedig a létesítmény által generált közvetlen és közvetett helyi – számszerűsíthető – hatásokat tüntetjük fel.

20. ábra: 11 egészségturisztikai beruházás együttes hatásai a vizsgált településeken 2004-ben

Összefoglalva, a 2001-ben meghirdetett Széchenyi Terv egészségturisztikai projektjei a településeken és nemzetgazdasági szinten egyaránt, adatokkal bizonyított jelentős multiplikátor (értéksokszorosító) hatásokkal járt együtt. Ezek a hatások a vállalkozói jövedelemtermelésben, a foglalkoztatásban, az állami költségvetési bevételekben és a helyi adóbevételekben egyaránt megmutatkoznak.

A 2002-2004-ben átadott fürdők, wellness hotelek a 21. századi technikát és szolgáltatási színvonalat képviselik Magyarország vidéki városaiban, ami ösztönzőleg hat a települések fejlődésére, a helyi és környező régiók lakosainak kulturált szabadidő eltöltésére, és jelentős vállalkozói tőkét von be a turisztikai infrastruktúra fejlesztésébe.

A kutatás is igazolta, hogy a turizmus gazdasági hozamát - helyi és nemzetgazdasági szinten - lényegesen növeli a magasabb színvonalú (4*-os) kereskedelmi szálláshely (szálloda, kemping). Ezeket a fejlesztéseket állami támogatással is érdemes ösztönözni, mert bebizonyosodott, hogy a szálloda jövedelemtermelő és egyéb gazdasági hatása igen jelentős mértékű.

A 2001-2006 között megvalósuló egészségturisztikai fejlesztések további sorsát érdemes lenne 2007-ben – hasonló módszerű primer kutatással - megvizsgálni, ami egyúttal az általunk alkalmazott prognózis módszer helyességét is ellenőrizné.

5 Forrásjegyzék

- Budai Zoltán (2001) A Széchenyi Terv keretében megvalósuló egészségturisztikai fejlesztések első félévének eredményei, Turizmus Bulletin, V. évfolyam 3. sz.
- Hüttl Antónia (2002) A turizmus gazdasági jelentősége, Kézirat
- Kiss Kornélia-Török Péter (2001) Az egészségturizmus nemzetközi keresleti és kínálati trendjei. Turizmus Bulletin, V. évfolyam 3. szám, 2001. szeptember
- Matolcsy György (2002) Élő emlékeink. A Széchenyi Terv világa, Budapest Válasz Kiadó
- Mundruczó Györgyné (1990) A nemzetközi aktív idegenforgalom multiplikátorhatása a nemzetgazdaságban B+W Világkiállítási hírlevél melléklete
- Sebestyén Tibor (témafelelős) (2000) A gyógyturizmus hatáselemzése az ágazati kapcsolatok trendjei alapján I.-II. kötet, Eutrend Kutató, 2000
- Tribe, J (1999) The Economics of Leisure and Tourism, Butterworth-Heinemann, 2nd Edition
- Witt-Mouthino (1989) Tourism Marketing and Management Handbook, Prentice Hall
- GKI tanulmány (2004) A turizmus makrogazdasági szerepe, Turisztikai Hivatal rendkívüli hírlevele 2004. november 30
- WTO World Tourism Barometer, Volume 2, No 1, January 2004
- Magyar Statisztikai Évkönyv, 2001, 2002, 2003
- Területi Statisztikai Évkönyv, 2000, 2001, 2002, 2003

6 Melléklet

6.1 A Széchenyi Terv nyertes egészségturisztikai pályázatainak

SZECHENYI TERV NYERTES EGÉSZSÉGTURISZTIKAI PÁLYÁZATAI 2001-2004 (forrás GKM)							
	Pályázó	Helyszín	Régió	Tartalom	Támogatás (ezer Ft)	Bekerülési érték (ezer Ft)	Új munkahelyek (db)
TU-1	Békés Megyei Vízművek Vállalat	Békéscsaba	Dél-Alföld	Az Árpádfürdő épületének és medencéinek felújítása, egészségcentrum kialakítása	473 714	1 000 000	8
TU-1	Füzesgyarmat Város Önkormányzata	Füzesgyarmat	Dél-Alföld	meglévő létesítmények rekonstrukciója, szolgáltatásainak fejlesztése; gyógyfürdő; Füzesgyarmati termálfürdő téli ülése	40 000	133 087	5
TU-1	Gyomaendrőd Liget- fürdő	Gyomaendrőd	Dél-Alföld	gyógyászat és szolgáltatások bővítése, egész évben működő fedett uszoda és élményszerető építése	393 100	786 200	7
TU-1	Gyulai Várfürdő	Gyula	Dél-Alföld	Medencefelújítás, gyógyászat fejlesztése, gyermekparadicsom, wellness-centrum	400 000	920 000	16
TU-1	Gyulai Várfürdő	Gyula	Dél-Alföld	meglévő létesítmények rekonstrukciója, szolgáltatásainak fejlesztése; gyógyfürdő; Gyulai Várfürdő - Egészségturizmus fejlesztési projekt II.	300 000	800 000	10
TU-1	Kecskemét Város Önkormányzat	Kecskemét	Dél-Alföld	Széktői strand felújítása, gyermek- és strandmedence, csúszda, valamint termálmedence és öltöző kerül kialakításra, illetve felújításra. A tervben kertépítés és infrastruktúra fejlesztés is szerepel.	230 000	460 255	32
TU-21	Dél-Békési Vízművek Kft.	Mezőkovácsháza	Dél-Alföld	Vízforrás	4 712		
TU-1	Mórahalom város Önkormányzata	Mórahalom	Dél-Alföld	Az egészségturizmus infrastrukturális eszköz és szolgáltatási feltételeinek megteremtése	82 502	320 000	
TU-1	Orosháza Gyopárosi gyógy Rt.	Orosháza	Dél-Alföld	3 generációs termál-és élményszerető, beléptetőrendszer, Kneipp medencék, csúszda, szórómedence	715 000	1 500 000	31
TU-1	Szarvas városi fürdő	Szarvas	Dél-Alföld	a meglévő fürdő felújítása és bővítése. A régi és az új épületrész modern környezetet fog biztosítani az alapvetően gyógyászati profilú fürdőnek.	200 000	400 000	6

SZECHENYI TERV NYERTES EGÉSZSÉGTURISZTIKAI PÁLYÁZATAI 2001-2004 (forrás GKM)							
	Pályázó	Helyszín	Régió	Tartalom	Támogatás (ezer Ft)	Bekerülési érték (ezer Ft)	Új munkahelyek (db)
TU-1	Liget-Kemping Kft.	Szarvas	Dél-Alföld	új wellness-fürdő létesítése a Liget Panzió és Kemping szomszédságában, élménymedence építés, wellness szolgáltatások kialakítása	40 000	119 800	9
TU-1	Fürdővizek Szeged Kft.	Szeged	Dél-Alföld	A szegedi Anna Fürdő felújítása	747 498	1 494 996	45
TU-1	Szentes városi uszoda	Szentes	Dél-Alföld	Strandfürdő fejlesztése	181 087	362 174	8
TU-1	Tótkomlós Város Önkormányzata	Tótkomlós	Dél-Alföld	Rózsa fürdő felújítása és bővítése	189 071	378 141	8
	Dél-Alföld összes				3 996 684	8 674 653	185
TU-23	Berettyóújfalu Területi Kórház	Berettyóújfalu	Észak-Alföld	A gyógyhelyé nyilvánításhoz hidroterápiás célokat szolgáló gyógykezelések feltételeinek megteremtése. Fizioterápia és gyógytorna minőségének javítása és szolgáltatási kör bővítése. 1 termálkád-fürdő és 1 szénsavas fürdő gyógyvízzel és szénsavas víz keverő és készítő berendezés, víz alatti sugármasszázs kádak kialakítása, 2 db klímaberendezés beszerzése, orvosi gépbeszerzés, orvosi gyógymasszázs egy helység rekonstrukciója	4 995	6 660	
TU-21	Gyógy- és Strandfürdő	Cserkeszlő	Észak-Alföld	Hullám-élménymedence, fedett öltöző és szociális helységek kialakítása	100 000	138 032	9
TU-21	Cserkeszlő Községi Önkormányzat	Cserkeszlő	Észak-Alföld	Vízforrás beépítése az élménymedencébe	5 000	8 601	
TU-1	Debrecen, Nagyerdei Gyógyfürdő Debreceni Gyógyfürdő Rt.	Debrecen	Észak-Alföld	Mediterrán termál élménymedence, egészségcentrum kialakítása, gyógyfürdő fejlesztése	999 000	1 998 000	63
TU-1	Hajdúnánás, Gyógyvízű Fürdő Épszolg. Kft.	Hajdúnánás	Észak-Alföld	medencefelújítás (vízforgató beépítése, burkolás), parkrendezés	154 690	320 000	3
TU-1	Hajdúszoboszlói Gyógyfürdő Rt.	Hajdúszoboszló	Észak-Alföld	Gyógyfürdő felújítás, mediterrán tengerpart, élménymedence, vízi vidámpark	1 000 000	2 000 000	25
TU-2	Thermál Hotel Sport	Hajdúszoboszló	Észak-Alföld	Új szálloda építése a város központjában lévő fürdőépülettel szemben	303 800	2 025 333	89
TU-2	Luximpex Kft.	Hajdúszoboszló	Észak-Alföld	Barátság Gyógyfürdő részleges felújítása	23 340	155 625	5

SZECHENYI TERV NYERTES EGÉSZSÉGTURISZTIKAI PÁLYÁZATAI 2001-2004 (forrás GKM)							
	Pályázó	Helyszín	Régió	Tartalom	Támogatás (ezer Ft)	Bekerülési érték (ezer Ft)	Új munkahelyek (db)
TU-21	Jászapáti Termál- és Strandfürdő	Jászapáti	Észak-Alföld	medencék téliesítése (fürdési és sportolási lehetőség egész évben), út és parkoló építése	23 181	30 908	0
TU-21	Jászberényi Vagyonkezelő Rt.	Jászberény	Észak-Alföld	Vízforrató telepítése 3 beltéri medencébe	2 750	5 500	
TU-1	Várfürdő Idegenforgalmi és Szabadidő Centrum Kht.	Kisvárd	Észak-Alföld	várfürdő felújítása és élményelemekkel való bővítése	150 000	300 000	10
TU-1	Nyíregyháza Megyei Jogú Város Önkormányzata ZÖLDMEZŐS	Nyíregyháza-Sóstó	Észak-Alföld	új egészségturisztikai központ létesítése; közel 7000nm-es épület kialakítása wellness, élmény szolgáltatásokkal, gyermekvilág, üzemeltetés feltételeinek kialakítása	800 000	1 700 000	29
TU-21	Sóstó-Gyógyfürdők Szolgáltató és Fejlesztő Rt.	Nyíregyháza-Sóstó	Észak-Alföld	Vízforrató a gyermekmedencébe	5 000	12 000	
TU-21	Polgár Város Önkormányzata	Polgár	Észak-Alföld	Vízforrató a tanmedencébe és medence rekonstrukció	5 000	18 735	
TU-1	Püspökladány Városi Strand- és Termálfürdő	Püspökladány	Észak-Alföld	a meglévő fürdő felújítása, gyógyászati centrum kialakítása és a turisztikai kínálat bővítése főként élményelemekkel.	150 000	329 810	2
TU-1	Szolnok Víz- és csatornaművek koncessziós Rt.	Szolnok	Észak-Alföld	medencék átalakítása, korszerűsítése, új csúszdapark építése, vízforrató berendezés beépítése, öltözők korszerűsítése, és a belső infrastruktúra átépítése	258 262	516 524	0
TU-1	Tiszacsege Város Önkormányzata	Tiszacsege	Észak-Alföld	meglévő létesítmények rekonstrukciója, szolgáltatásainak fejlesztése; gyógyfürdő; vízforrató beépítése a termálvizes medencéknél	50 000	133 000	7
TU-1	Túrkeve Város Önkormányzata	Túrkeve	Észak-Alföld	Központi épület felújítása, termál- és gyermekmedence, élményfürdő	162 000	378 000	16
TU-1	VITKA Városüzemeltetési Kht.	Vásárosnamény	Észak-Alföld	új egészségturisztikai központ létesítése; gyógyfürdő; wellness-fürdő; szilva Gyógyfürdő megvalósítása	250 000	633 675	44
	Észak-Alföld összes				4 447 018	10 710 403	302
TU-1	Egri Termálfürdő Strandüzemeltető Kft.	Eger	Észak-Magyarország	Kétszintes épület, élménymedencék, vadvízi folyó	298 390	596 780	4

SZECHENYI TERV NYERTES EGÉSZSÉGTURISZTIKAI PÁLYÁZATAI 2001-2004 (forrás GKM)							
	Pályázó	Helyszín	Régió	Tartalom	Támogatás (ezer Ft)	Bekerülési érték (ezer Ft)	Új munkahelyek (db)
TU-1	Szalók Holding Kft. ZÖLDMEZŐS	Egerszalók	Észak- Magyarország	új egészségturisztikai központ létesítése; gyógyfürdő; Egerszalóki Gyógyfürdő - A gyógyulás forrása a nyugalom völgyében	800 000	2 845 000	80
TU-1	Hotel Helios Szállodaipari Kft.	Galyateto	Észak- Magyarország	meglévő létesítmények rekonstrukciója, szolgáltatásainak fejlesztése; wellness-fürdő; klimatikus gyógyhely; A Hotel Galyatető gyógyászati részlegének kialakítása, a wellness részleg felújítása, bővítése	150 000	400 000	15
TU-1	Mátrai Állami Gyógyintézet	Mátraháza	Észak- Magyarország	meglévő létesítmények rekonstrukciója, szolgáltatásainak fejlesztése; klimatikus gyógyhely; klímaterápiás gyógyszálló kialakítása a kihasználatlan nővérszálló épületében	50 000	239 589	5
TU-23	Mátrai Állami Gyógyintézet	Kékestető	Észak- Magyarország	Eszközfejlesztés a nappali gyógycentrumban. Gyógyászati eszközök: komplex elektroterápiás készülék, Hordozható ultrahang, egybeépített speciális ingeráram készülékkel, extenziós- vibrációs gerinckezelő. Kiegészítő gyógyászati, rehabilitációs, gyógyturisztikai eszközök: aktív: evezőpad, futópad, szobakerékpár, lépcsőzőgép. Inaktív: fényterápiás készülék, bioptron, infrasauna, vacu step, elektromos fogyasztás.	50 000	67 000	
TU-1	Mátraderecske Község Önkormányzata	Mátraderecske	Észak- Magyarország	széndioxid-terápiára épülő új gyógyászati központ	187 375	375 000	0
TU-1	Mezőkövesd Önkormányzat, Városgazdálkodási Rt.	Mezőkövesd	Észak- Magyarország	Zsóry Gyógyfürdőben élménymedence, gyógyvizes ülőmedence, üvegezett télikert, pezsgőmedence építése, gyógyászati részleg felújítása	230 000	460 000	16
TU-1	Miskolc Black Gold '95 Rt. Erzsébet Fürdő	Miskolc	Észak- Magyarország	épület felújítása, fürdőegység és wellness- blokk kiépítése (ez a teljes fejlesztés második üteme)	322 024	664 048	30

SZECHENYI TERV NYERTES EGÉSZSÉGTURISZTIKAI PÁLYÁZATAI 2001-2004 (forrás GKM)							
	Pályázó	Helyszín	Régió	Tartalom	Támogatás (ezer Ft)	Bekerülési érték (ezer Ft)	Új munkahelyek (db)
TU-1	MIVÍZ Miskolci Vízmű Rt.	Miskolc- Tapolcafürdő	Észak- Magyarország	meglévő létesítmények rekonstrukciója, szolgáltatásainak fejlesztése; wellness-fürdő; Kagyló medence rekonstrukció, új kültéri élményfürdő medence és napozóterület, szauna	110 000	472 000	10
TU-23	Parádfürdői Állami Kórház	Parádfürdő	Észak- Magyarország	A fogadótér korszerűsítése, bővítése, szolgáltatóhelyek (ajándékbolt) kialakítása. Az épületgépészeti rendszer modernizálására, a berendezési tárgyak cseréjére kerül sor. Betörésvédelmi, tűzjelző, és informatikai hálózatok korszerűsítése, zártláncú kommunikációs és nővérhívórendszer kialakítása. Kisebb fizioterápiás és fitness eszközfejlesztés: MCR pulzáló magnetoterápiás gépek (prevenciós kezelés, fájdalomcsillapítás), kar- láb gép.	39 000	67 000	
TU-1	Pásztó Város Önkormányzat	Pásztó	Észak- Magyarország	meglévő létesítmények rekonstrukciója, szolgáltatásainak fejlesztése; gyógyfürdő; A Pásztói Termálfürdő korszerűsítése	40 000	250 000	15
TU-21	Tarnaméra Községi Önkormányzat	Tarnaméra	Észak- Magyarország	Vízforrató telepítése egy medencébe	5 000	10 336	
	É-Ma. összes				2 281 789	6 446 753	175
TU-21	Római Strandfürdő	Budapest	Budapest- Közép- Dunavidék	Strandfürdő bejárat átépítése a római építészeti elemek kihangsúlyozásával az elektronikus beléptető rendszer bővítésével a magnövekedett forgalom akadálytalan átvezetése, és a strandterületen feltárt római leletek bemutatása.	20 000	40 000	4
TU-1	Budapest Gyógyfürdői és Hévízei Rt.	Budapest	Budapest- Közép- Dunavidék	meglévő létesítmények rekonstrukciója, szolgáltatásainak fejlesztése; gyógyfürdő; wellness-fürdő; Széchenyi Gyógyfürdő rekonstrukciója és újrapozicionálása a nemzetközi gyógyturisztikai piacon	250 000	733 500	0

SZECHENYI TERV NYERTES EGÉSZSÉGTURISZTIKAI PÁLYÁZATAI 2001-2004 (forrás GKM)							
	Pályázó	Helyszín	Régió	Tartalom	Támogatás (ezer Ft)	Bekerülési érték (ezer Ft)	Új munkahelyek (db)
TU-1	Budapest Gyógyfürdői és Hévízei Rt.	Budapest	Budapest- Közép- Dunavidék	meglévő létesítmények rekonstrukciója, szolgáltatásainak fejlesztése; gyógyfürdő; wellness-fürdő; A Dagály Strandfürdő és Uszoda rekonstrukciója és újrapozícionálása a turisztikai piacon	50 000	153 800	0
TU-1	Rác Nostalgia Beruházó és Szolgáltató Kft.	Budapest	Budapest- Közép- Dunavidék	meglévő létesítmények rekonstrukciója, szolgáltatásainak fejlesztése; gyógyfürdő; wellness-fürdő;	750 000	2 676 820	73
TU-1	Rudas Fürdő	Budapest	Budapest- Közép- Dunavidék	A Világörökség részét képező fürdő teljes rekonstrukciós programja (gőzfürdő, gyógyászat, uszoda), melynek során a fürdő jelenlegi kapacitása megduplázódik.	195 000	390 000	31
TU-1	Ceglédi Termál Strandfürdő Cegléd Város Önkormányzata ZÖLDMEZŐS	Cegléd	Budapest- Közép Dunavidék	Többgenerációs kikapcsolódási lehetőséget biztosító fürdő létrehozása	724 202	1 473 780	40
TU-1	Esztergom Város Önkormányzata ZÖLDMEZŐS	Esztergom	Közép- Dunántúl	új fürdő a Prímás-szigeten (Kneipp-kúra, japán típusú wellness központ, külső és belső élménymedencék)	900 000	1 974 485	48
TU-21	Atomium Kereskedelmi és Szolgáltató Kft	Érd	Budapest- Közép- Dunavidék	Vízforrató telepítése az érdi Thermál Liget Hotel 4 medencéjébe	5 000	10 482	
TU-1	Termál Hotel Visegrád ZÖLDMEZŐS	Visegrád	Budapest- Közép Dunavidék	exkluzív gyógy- és wellness- fürdő	1 009 900	2 298 700	112
TU-2	Thermál Hotel Visegrád Rt.	Visegrád	Budapest- Közép- Dunavidék	exkluzív termál gyógyfürdő- egészség központhoz kapcsolódó 368 férőhelyes (172 szobás) négycsillagos gyógy szálló	504 000	2 016 000	53
	Bp-K-Dv. összes				4 408 102	11 767 567	361
TU-1	Gárdony Város Önkormányzata	Agárd	Közép- Dunántúl	az Agárdi Gyógyfürdő jelenleg nyújtott gyógykezelési körének minőségi javítása, illetve a meglévő kereslet alapján wellness szolgáltatásokkal történő bővítése. Az élményfürdőt tropikáriummal tervezik kiegészíteni.	560 000	1 223 000	37

SZECHENYI TERV NYERTES EGÉSZSÉGTURISZTIKAI PÁLYÁZATAI 2001-2004 (forrás GKM)							
	Pályázó	Helyszín	Régió	Tartalom	Támogatás (ezer Ft)	Bekerülési érték (ezer Ft)	Új munkahelyek (db)
TU-23	Állami Szívkórház Balatonfüred	Balatonfüred	Közép- Dunántúl	11x9 méteres 1,5 m mély medence, melynek fűtése napelemmel energiatakarékos és szezon nyújtó hatású. Röplabdázásra alkalmas tenispálya	39 000	67 000	
TU-1	Komthermál Komáromi Termálfürdő Szolgáltató Kft.	Komárom	Közép- Dunántúl	meglévő létesítmények rekonstrukciója, szolgáltatásainak fejlesztése; gyógyfürdő; gyógyfürdő fejlesztés I. ütem	150 000	406 678	8
TU-1	Pápai Termálvízhasznosító Rt. ZÖLDMEZŐS	Pápa	Közép- Dunántúl	új sport- és élményfürdő wellness és fitness elemekkel bővítve	782 747	1 599 861	37
TU-21	Sümeg Város Önkormányzata	Sümeg	Közép- Dunántúl	Vízforrató telepítése	5 000	6 670	
TU-1	Tapolca Thermál Hotel Tapolca ZÖLDMEZŐS	Tapolca	Közép- Dunántúl	nyitott és fedett fürdő rész, wellness- és gyógyászati (balneológia és barlangterápia) részleg	774 321	1 548 642	38
TU-2	Thermál Hotel Tapolca	Tapolca	Közép- Dunántúl	balneológiai és légzőszervi kezelésekre és rekreációra szakosodó 230 szobás gyógyszálló	382 448	2 549 655	112
	K-Du. összes				2 693 516	7 401 506	232
TU-1	Alsópáhok Kolping Családi Hotel	Alsópáhok	Nyugat- Dunántúl	gyógy- és wellness centrum bővítése	150 000	303 000	7
TU-21	Borgáta Község Önkormányzata	Borgáta	Nyugat- Dunántúl	fürdőépület felépítése tanmedencével, valamint hozzá kapcsolódó két kisebb épület kialakítása	100 000	135 000	5
TU-1	Borgáta Község Önkormányzata	Borgáta	Nyugat- Dunántúl	új egészségturisztikai központ létesítése; wellness-fürdő; Rekreációs egészségturisztikai fejlesztés Borgátán	50 000	117 500	26
TU-1	Bükkfürdő Büki Gyógyfürdő Rt.	Bükkfürdő	Nyugat- Dunántúl	Fedett fürdő bővítés	1 000 000	2 033 000	150
TU-21	Borgáta Község Önkormányzata	Borgáta	Nyugat- Dunántúl	Vízforratótelepítése az I.sz medencébe	5 000	13 774	
TU-1	Bükkfürdő Hungária Golf Kft. ZÖLDMEZŐS	Bükkfürdő	Nyugat- Dunántúl	Egészségturisztikai központ létesítése	685 360	1 572 000	23
TU-2	Hungária Golf Kft.	Bükkfürdő	Nyugat- Dunántúl	200 ágyas, 4*-os, wellness profilú termálszálló építése a golfclub területén	330 000	2 200 000	124
TU-2	Bük Thermál Hotel Sport Kft.	Bükkfürdő	Nyugat- Dunántúl	200 szobás, 4 csillagos szálloda 150 férőhelyes konferenciateremmel	600 000	3 010 140	76

SZECHENYI TERV NYERTES EGÉSZSÉGTURISZTIKAI PÁLYÁZATAI 2001-2004 (forrás GKM)							
	Pályázó	Helyszín	Régió	Tartalom	Támogatás (ezer Ft)	Bekerülési érték (ezer Ft)	Új munkahelyek (db)
TU-1	Celldömölk Város Önkormányzata	Celldömölk	Nyugat- Dunántúl	Vulkán-fürdő kiépítése: termálfürdő, öltöző, fogadó és kiszolgáló épület, élmény-medence, fedett medencetér (25 m-es úszómedence, tanmedence, ülőpados medence) építése történik meg.	560 000	1 120 000	10
TU-1	Celldömölk Város Önkormányzata	Celldömölk	Nyugat- Dunántúl	új egészségturisztikai központ létesítése; wellness-fürdő; Vulkán fürdő II. ütem	100 000	600 000	20
TU-1	Győr Pannon-Víz Rt. Győr Önkormányzata	Győr	Nyugat- Dunántúl	fürdőközpont építése a meglévő idényfürdő, gyógyfürdő és fedett uszoda mellé: termál-élményfürdő	977 000	2 000 000	28
TU-1	Hévíz Hotel Carbona Rt.	Hévíz	Nyugat- Dunántúl	Fürdőfelújítás és szolgáltatásbővítés	160 000	320 000	5
TU-2	Hotel Carbona Rt.	Hévíz	Nyugat- Dunántúl	Szálláskapacitás bővítése	90 000	600 000	8
TU-23	Szent András Állami Reumatológiai és Rehabilitációs Kórház	Hévíz	Nyugat- Dunántúl	fedett fürdő fejlesztése, balneológiai kezelések, súlyfürdők, élményelemek. A két kupolás fürdőtér átépítése, korszerűsítése, 5 termálmedence átépítése, új medenceburkolatok készítése, medencegépészet fejlesztése, vízforgató berendezés beépítése.	50 000	123 619	
TU-1	Szent András Állami Reumatológiai és Rehabilitációs Kórház Hévíz	Hévíz	Nyugat- Dunántúl	meglévő létesítmények rekonstrukciója, szolgáltatásainak fejlesztése; gyógyfürdő; távon lévő öltözők partra telepítése, téli üzemeltetés, benne alapszolgáltatások biztosítása, mozgáskorlátozottak részére elkülönített öltöző blokk, iszapfürdő létesítése, beléptető rendszer korszerűsítés, erdei torna tér kialakítása.	750 000	1 930 893	14
TU-1	Kehidakustány Termál-, Gyógy-és Élményfürdő Horváth-Ép Közmű-, Út- és Mélyépítő Kft.	Kehidakustány	Nyugat- Dunántúl	Gyógyászati központ, fedett gyógy- és élményfürdő, medence-felújítás	640 000	1 280 000	72
TU-21	Lenti Gyógyfürdő Kft.	Lenti	Nyugat- Dunántúl	Szabadidős – családi medence megépítése, mely Zala megye legnagyobb medencéje lesz	75 000	150 000	1

SZECHENYI TERV NYERTES EGÉSZSÉGTURISZTIKAI PÁLYÁZATAI 2001-2004 (forrás GKM)							
	Pályázó	Helyszín	Régió	Tartalom	Támogatás (ezer Ft)	Bekerülési érték (ezer Ft)	Új munkahelyek (db)
TU-21	Községi Önkormányzat Pusztaszentlászló	Pusztaszentlászló	Nyugat-Dunántúl	Vízforrató telepítése a termálfürdő medencéjébe	3 750	5 000	
TU-1	Sárvári Gyógyfürdő Kft.	Sárvár	Nyugat-Dunántúl	Wellness profilú fürdő, gyógyászat (kisebb)	994 000	1 995 000	44
TU-1	Sárvári Gyógyfürdő Rt.	Sárvár	Nyugat-Dunántúl	az ország legnagyobb wellness komplexumának második üteme, melynek során a gyógyászati részleg épül meg.	1 000 000	2 058 177	57
TU-23	Állami Szanatórium Sopron	Sopron-Balf	Nyugat-Dunántúl	a kádfülkék mozgássérültek akadálymentes közlekedésének biztosítása Betegfogadás kapacitásának növelése. Kneipp féle kezelő három régi kezelőfülkéből: végtagfürdők, hideg és meleg zuhany, taposómedence, zuhanyzók és öltöző-vetkőző füle, Jakuzzi-féle medence, mozgássérültek számára vizesblokk, 10 kád	41 000	67 000	
TU-1	Gotthárd-Therm Fürdő és Idegenforgalmi Szolgáltató Kft.	Szentgotthárd	Nyugat-Dunántúl	új egészségturisztikai központ létesítése; élménypark kialakítása, élménymedencékkel, örült folyó, örvénylőfolyó, vízmasszázs medence, uszoda, csúszdák; kiegészítő létesítmények, pihenőtér, fitness-center, szauna-udvar	300 000	1 920 000	65
TU-21	Szentkút Szabadidő Szolgáltató Kft	Szentkút	Nyugat-Dunántúl	Vízforrató létesítése	5 000	10 200	
TU-1	Zalakaros Gránit Gyógyfürdő Rt.	Zalakaros	Nyugat-Dunántúl	Nyitott élményfürdő pancsolóval, hullámfürdő; fedett, többfunkciós medence	175 000	1 100 000	15
TU-1	Gránit Gyógyfürdő Rt.	Zalakaros	Nyugat-Dunántúl	meglévő létesítmények rekonstrukciója, szolgáltatásainak fejlesztése; gyógyfürdő; Generációk találkozóhelye - Zalakaros	300 000	1 200 000	7
TU-2	Karosinvest Kft.	Zalakaros	Nyugat-Dunántúl	236 szobás, négy csillagos-superior minősítésű Karos Fit Hotel tervezési és kivitelezési munkálata, a szállodához tartozó teljes infrastrukturális létesítményekkel együtt	560 000	2 240 000	97

SZECHENYI TERV NYERTES EGÉSZSÉGTURISZTIKAI PÁLYÁZATAI 2001-2004 (forrás GKM)							
	Pályázó	Helyszín	Régió	Tartalom	Támogatás (ezer Ft)	Bekerülési érték (ezer Ft)	Új munkahelyek (db)
TU-1	Zalaszentgrót Polg.Hiv.	Zalaszentgrót	Nyugat- Dunántúl	a Termálfürdő és Szabadidőközpont második üteme, melynek során egy fedett uszoda, élménymedence, pezsgőfürdő, pancsoló, szauna, szabadtéri élményelemekkel és csúszdával kombinált medence épül.	160 000	320 000	2
TU-1	Strand Kft.	Zalaegerszeg	Nyugat- Dunántúl	Fiatalos fürdő: strandmedence, csúszdák, hullámmedence	608 000	1 216 000	74
	Ny-D. összes				10 469 110	29 640 303	930
TU-1	Barcs Város Önkormányzat	Barcs	Dél-Dunántúl	új egészségturisztikai központ létesítése; gyógyfürdő; wellness-fürdő; Rekreációs termálközpont létesítése Barcson	200 000	1 200 000	31
TU-1	Gunaras Gyógyfürdő és Idegengyógyintézet Rt.	Dombóvár	Dél-Dunántúl	meglévő létesítmények rekonstrukciója, szolgáltatásainak fejlesztése; gyógyfürdő; wellness-fürdő; gyógyászati és prevenciók üdülőközpont fejlesztése Dombóvár-Gunarasfürdőn	250 000	340 494	6
TU-1	Harkány Gyógyfürdő Rt.	Harkány	Dél-Dunántúl	Gyógyászati részleg, szolgáltatások bővítése, szabadtéri medence létrehozása, élményelemek	750 000	1 509 000	25
TU-23	Baranya Megyei Gyógyfürdő Kórház	Harkány	Dél-Dunántúl	reumás prevenció, psoriasisos betegek bőr és ízületi elváltozásának kezelése: új eszközök beszerzése, betegosztályok komfortosabbá tétele. A psoriasisban szenvedő betegek részére elkülönített gyógymedence kialakítása, nyári helioterápia, télre pedig 2 szolárium beállítása. A posztoperatív és poszttraumás betegeknek subaqua kádak, masszírozó gépek és egy endomed készülék beszerzése, két lift korszerűsítése, bútor csere, mosoda fejlesztés két mosó-centrifuga vásárlása, konyhafejlesztés, korszerű számítógépek beszerzése.	26 000	49 086	
TU-1	Hőgyész Hermelin Termál Kastélyszálló Rt.	Hőgyész	Dél-Dunántúl	Komplex fejlesztés, gyógy- és rekreációs szolgáltatások, vendéglátás, szállásfejlesztés	200 000	542 000	52

SZECHENYI TERV NYERTES EGÉSZSÉGTURISZTIKAI PÁLYÁZATAI 2001-2004 (forrás GKM)							
	Pályázó	Helyszín	Régió	Tartalom	Támogatás (ezer Ft)	Bekerülési érték (ezer Ft)	Új munkahelyek (db)
TU-1	Marcali Város Önkormányzata ZÖLDMEZŐS	Marcali	Dél-Dunántúl	nyitott gyógyfürdő megvalósítása (sport-, két gyógy- és egy gyermekmedencével összesen 1500 négyzetméter vízfelülettel.) A főépületben öltöző blokk, kiszolgáló helyiségek.	362 812	800 533	30
TU-1	Nagybajom Polaris Rt.	Nagybajom	Dél-Dunántúl	bezárt fürdő revitalizálása, külső és belső élménymedence, ülőmedence, gyermekmedence kialakítása	153 577	309 577	30
TU-21	Sellye	Sellye	Dél-Dunántúl	Egyedülálló öko-fürdő kialakítása	66 031	141 375	5
TU-1	Sikonda Kft.	Sikonda	Dél-Dunántúl	új termál-élményszerű kialakítása két fedett és egy szabadtéri élménymedencével és pezsgőmedencével	429 350	1 130 000	32
TU-1	Szigetvár Város Önkormányzata Polgármesteri Hivatala	Szigetvár	Dél-Dunántúl	meglévő létesítmények rekonstrukciója, szolgáltatásainak fejlesztése; gyógyfürdő; A Szigetvár Termál- és Gyógyfürdő Fejlesztése	200 000	794 878	19
	D-Dt. összes				2 637 770	6 816 943	230
	Országos összes				30 933 989	81 458 128	2 415

Jelmagyarázat:

2003. dec. 31-ig átadott projektek

A tanulmány II. kötetében található mellékletek:

6.2 Lakossági kérdőív**6.3 Vállalkozói kérdőív****6.4 Mélyinterjú vázlat – ET létesítmény****6.5 Mélyinterjú vázlat - Önkormányzat**